Орган Руського Народного Союза в Америці

Свобода

В лучності сила!

SVOBODA

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 27-го лютого 1913. Ч. 9. | VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, February 27, 1913. N. 9.

ПРОТОКОЛ

з XII. Головної Конвенції Руського Народного Союза в Америці, котра відбула ся на днях 9—14 вересня 1912 р. в Wilkes Barre, Pa.

(Конець).

Шестий день засіданя, 14. вересня.

По молитві і прочитаню спису делеґатів раджено над напрямом орґану Р. Н. Союза. Ухвалено, що „Свобода" має придержувати ся напряму національно-демократичного, а у словенській „Свободі" буде той сам матеріял, що і в руській, з деякими конечними поясненями. Отже словенська „Свобода" ріжнить ся від руської лише азбукою, бо перша друкує ся латинськими черенками, а друга руськими. Ухвалено також, що орган Р. Н. Союза не може мішати ся до справ церковних і стисло парохіяльних. Полеміка на церковні і парохіяльні теми виключена.

На порядок дневний прийшло справоздане виборчої комісії. На внесене п. Колодія вибрано до помочи тій комісії еще трох членів, котрих зараз предс. Конвенції торжественно заприсягнув.

З черги дебатовано над тим, у якій місцевости має відбути ся будуча, XIII. Конвенція Р. Н. Союза. Були взяті під розвагу дві місцевости: Джанставн, Па. і Гейзелтон, Па. Більшість голосів заявила ся за послідною місцевостию, отже ухвалено, що слідуюча гол. Конвенція Р. Н. Союза відбудеть ся в Гейзелтон, Па.

Після того роздавало ся бальоти з видрукованими на них кандидатами на головних урядників Р. Н. Союза. Голосоване відбувало ся стисло після статута.

З огляду на вельми короткий час, дальше з огляду на великі кошти, які потягає за собою кождоразове засідане і з огляду на те, що виборча комісія не вспіє покінчити своєї праці перед північою, делеґати ухвалили одноголосно замкнути Конвенцію о годині 5-тій вечер, не чекаючи на вислід голосованя. Вислід виборів порішено оголосити публично в найблизшім числі „Свободи". Позаяк більша частина делеґатів мусіла відвідити домів ще перед північою (бо в неділю не було відповідних тренів), то о. Хомяк приступив на загальне жадане до покінченя конвенційних обрад. Наперед звернув ся до відпоручника просьвітних та економічних товариств в Галичині в особі п. С. Демидчука і в короткій промові подякував йому за його участь на Конвенції та попращав його в імени присутних делеґатів і урядників і в імени всіх членів Р. Н. Союза. Вп. С. Демидчук подякував Конвенції за щирий привіт, за терпеливе вислухане його реферату та за ту щедру жертву, яку Конвенція ухвалила на річ „Рідної Школи" в Галичині.

Після того забрав голос о. Хомяк і короткою, але гарною і ядерною промовою замкнув офіціяльно на підставі повисшої ухвали обради XII. Гол. Конвенції Р. Н. Союза. У тій промові подякував о. Предсідатель всім учасникам Конвенції за їх щиру і совісну працю підчас шістьдневних конвенційних обрад та за їх стараня о добро своєї рідної орґанізації. Пожелав також усього добра всім членам Р. Н. Союза і висловив бажане, щоби та наша найстарша народна орґанізація розросла ся в як найкоротшім часі у велике число сьвідомих членів і щоби та орґанізація була справді щирим народним прибіжищем для всіх наших іміґрантів, розкинених по широких просторах Америки.

По сім офіціяльнім замкненю Конвенції забрав ще голос о. В. Балог і у своїй промові подякував іменем цілої Конвенції Всч. о. Д. Хомякови за його важкі труди як предсідателя конвенційних обрад та за його умілий і безпартійний провід у всіх тих обрадах. Ціла Конвенція зсолідаризувала ся з промовою о. В. Балога і нагородила о. Хомяка щирими оплесками.

Зараз після того приступлено до виплати диєт і подорожних коштів учасників Конвенції, починаючи насамперед від тих делеґатів та урядників, котрі мали перед собою найдальшу дорогу.

Виборча комісія покінчила свої праці аж о год. 1-шій по півночи. Вислід голосованя (оголошений в поконвенційнім (38) числі „Свободи") представляєть ся так:

Духовний Отець:

о. Д. Хомяк	248	голосів
о. Мирон Данилович	73	„
о. Валент. Балог	27	„

Головний Предсідатель Р. Н. С.:

п. Дмитро Капітула	289	голосів
п. Алекс. Горбаль	54	„
п. Ал. Валевський	5	„

Заступник Предсідателя:

п. Василь Сувак	207	голосів
п. Алекс. Валевський	96	„
п. І. Петранич	44	„

Місто-предсідателька:

п. Марія Білик	199	голосів
п. М. Черемшак	110	„
п. З. Репак	37	„

Рекордов. секретар:

п. Мих. Угорчак	145	голосів
п. Теод. Лабовський	123	„
п. Мих. Поляк	80	„

Гол. фінанс. секретар:

п. С. Ядловський	325	голосів
п. С. Маркевич	12	„
п. Анд. Стефанович	11	„

Голов. касієр:

п. А. Шаршонь	292	голосів
п. С. Митренко	37	„
п. Іван Воргач	17	„

Контрольна Комісія:

о. Вал. Балог	292	голосів
п. Ст. Милянович	214	„
п. Йос. Ялечко	191	„
п. А. Стефанович	135	„
п. Вас. Левчик	107	„
о. М. Данилович	106	„

Радні:

п. Іван Ґлова	288	голосів
п. Н. Ваверчак	233	„
п. Вол. Каськів	194	„
п. И. Мотало	189	„
о. М. Данилович	182	„
п. Анд. Гальчак	175	„
п. Анд. Добош	168	„
п. Д. Колодій	168	„
п. Гр. Слободзян	134	„
п. П. Пришляк	129	„
п. А. Корпан	108	„
п. Вас. Левчик	105	„

Редактор:

п. Й. Стеткевич	186	голосів
п. Ант. Цурковський	146	„
п. Анд. Ґела	11	„

Завідатель „Свободи":

п. Анд. Савка	256	голосів
п. К. Кирчів	90	„

Отже вибрані зістали слідуючі головні урядники Р. Н. С.:

Духовний Отець Р. Н. С.: о. Дмитро Хомяк.

Голов. Предсідатель: п. Дмитро Капітула.

Заступник предсідателя: п. Василь Сувак.

Заступничка предсідателя: п. Марія Білик.

Голов. рекорд. секретар Р. Н. С.: п. Мих. Угорчак.

Головн. фінанс. секретар Р. Н. С. п. С. Ядловський.

Голов. касієр Р. Н. С.: п. Ал. Шаршонь.

Контрольна Комісія: о. В. Балог, п. Ст. Милянович і п. Й. Ялечко.

Радні: п. І. Ґлова, п. Н. Ваверчак, п. Вол. Каськів, п. П. Мотало, о. М. Данилович і п. Анд. Гальчак.

Редактор: п. Й. Стеткевич.

Завідатель „Свободи": п. А. Савка.

На Конвенцію наспіло було богато телеґрафічних привітів і письм від ріжних прихильників Р. Н. Союза, котрих зміст подавано за кождий раз до відома учасників Конвенції і котрі Конвенція приймала гучними оплесками.

Wilkes Barre, Pa., дня 14. вересня 1912 р.

о. Дмитро Хомяк,
предсідатель XII. Конвенції Р. Н. С.
О. Шараварко, секр.
Ал. Кріль, секр.

ДО ВІДОМА УСІМ ВП. МІСЦЕВИМ УРЯДНИКАМ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляє ся всі Відділи Р. Н. Союза, що календарі так руські як словенські зістали уже розіслані всім відділам. Календарі вислано через „Адамс Експрес Компани" і „Юнайтед Стейтс Експрес Компани". Малі посилки до 6 примірників вислано почтою. Просить ся отже пп. Урядників дотичних Відділів, котрі еще не отримали календарів, щоби зголосили ся по них до експресових офісів або почтових урядів в своїх місцевостях.

В малих місцевостях експресові офіси находять ся звичайно при зелізничних стаціях.

Єсли би котрий відділ случайно **НЕ ДІСТАВ** календарів, просить ся звернути на адресу „Свободи" а ми сю справу провіримо.

Адміністрація „Свободи".

Важне.

До пп. місцевих урядників Р. Н. Союза в Америці.

На підставі ухвали послідної XII. Гол. Конвенції вступне від новоприступаючих, *чи то на ціле посмертне, чи на половину посмертного* є слідуюче:

За члена від 21 до 30 літ		$0.50
„	31 літ	0.75
„	32 „	1.00
„	33 „	1.25
„	34 „	1.50
„	35 „	1.75
„	36 „	2.00
„	37 „	2.25
„	38 „	2.50
„	39 „	2.75
„	40 „	3.00
„	41–42 „	3.50
„	43–45 „	5.00

Длятого, почавши від дня 1-го марця с. р. зволять місцеві урядники застосуватись до сеї ухвали і відбирати від новоприступаючих та присилати до каси Р. Н. Союза лиш таке вступне, яке вказує повисша табелька. Не застосувавшись до сего, нововступаючі не будуть приняті а місцеві урядники дотичного відділу наразять себе на наслідки, приписані § 355-им стат. Р. Н. Союза.

Гол. Уряд Р. Н. Союза.

Важне для опікунів Р. М. Союза.

Отсим повідомляє ся всіх опікунів Руського Молодечого Союза, що осібних пок693витовань почтовими картками за відобрані до каси Р. М. С. гроші не буде більше розсилати ся, тож треба вдоволяти ся самим тільки місячним справозданєм, що друкує ся за кождим разом у „Свободі".

А. Шаршонь, гол. кас. Р. М. С.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ МАРЕЦЬ 1913.

С 47

Член на ціле посмертне платить $1.00, а на половину посмертного $0.61.

Дописи.

З New York, N. Y.

Вичитав я в „Свободі", що Тов-о „Просьвіта" в Ню Йорку сьвяткувати-ме дня 8-го лютого с. р. пятьлітний ювилей свого істнованя. Се мене заінтересувало трохи більше ніж наші звичайні балї і я в означеній порі явив ся на галї, щоби наочно побачити, як то випаде концерт, уладжений згаданим товариством з нагоди сьвяткованя сего ювилею.

Перша річ, що мене вразила зараз на самім вступі, то майже порожна галя. Нюйорські Русини мусять бути досить учені, коли такі річи як сьвяткованє ювилею одного з найбільших місцевих товариств їх так мало обходять... Та щож ти вдієш з такими патріотами? Силою нікого не притягнеш на галю, а добровільно не хотять іти. Не взяли вони під розвагу і тої обставини, що часть доходу була призначена на ювилейний дар Івановi Франкови. Та стало ся...

По значнім опізненю піднесла ся нарешті куртина і присутні гості побачили на сцені уставлених півколесом членів „Українського Хору ім. Лисенка" із своїм дірігентом, п. Климком, на чолї. На перед сцени виступив п. Й. Хомів, бувший предсїдатель Тов-а „Просьвіта" (один з найбільше заслужених членів сего тов-а) і привитав зібрану публику короткою, але гарною і ядерною промовою, в котрій вияснив також причину і потребу сьвяткованя товариством ювилею.

По вступнім слові почав пописувати ся „Український Хор", що відсьпівав загалом отсї пісні: „Думи мої", „Зазвенїмо", „Огнї горять", „Чого менї тяжко" і „Ще не вмерла Україна". Один з тих кусників (Огнї горять) відсьпівав хор мужеський, прочі — хор мішаний. Усї ті пісні переплїтані були деклямаціями, відчитом і одним сольом на фортепянї. Деклямували слїдуючі пп.: І. Жовнїр (пр. Тов-а) — „Козачий кістяк", М. Давидів — „Утоплена", В. Карчевський — „Тополя" і І. Жовнїр — „Землякам". Відчит про діяльність Тов. „Просьвіти" виголосив п. С. Сєнтий (секр. Тов-а).

„Український Хор" під батутою п. Климка запрезентував ся дуже гарно і по кождій пісни збирав гучні, заслужені оплески. Всім членам того хору і його дірiґентови належить ся щира подяка за їх труди.

Всї деклямації (одна з них була трошки за довга) випали вдоволяючо, а деякі зворушували навіть присутних слухачів до глубини душі.

Відчит п. Сєнтого був оброблений дуже старанно і заключав в собі цїлу пятьлїтну історію товариства та його матеріяльні і моральні придбаня за весь той час. Товариство „Просьвіта" числить тепер поверх 150 членів звичайних і одного члена почесного. Має в своїй касі понад тисячу долярів готівки, два гарні прапори, а в бібліотецї звиш 500 всілякого змісту книжок. У своїй початковій діяльности мало се товариство богато всяких перешкод, але сї перешкоди солїдною працею членів в цїлости усунено і нинї воно стоїть уже на доволї сильних підвалинах. Свій гарний відчит закінчив п. Сєнтий горячим зазивом до орґанїзації, бо тільки в орґанїзації наша теперішна і будуча сила.

Гарний і доволї трудний кусник відограла на фортепянї маленька (сімлїтна) донечка п. Редактора „Свободи", Віра Стеткевичівна. Заохочена гучними оплесками відограла ся молоденька пянїстка додатково ще отсї наші народні гимни: „Ще не вмерла Україна", „Не пора" і „Ми гайдамаки".

Мабуть подобали ся всім присутним найбільше ті річи, котрих нїхто не надїяв ся, бо вони не були зазначені на програмі. Маю на думцї тих двоє дїточок, що виступили перед публикою із своїми деклямаціями. Перший з тих маленьких патріотів, то пятилїтний Василь, син п. Стефана Чосника. Він виголосив двома наворотами два Шевченкові віршики: „Учіте ся" та „І день іде і ніч іде". Виходив на сцену відважно, говорив голосно і сьміло, а витав і пращав публику козацьким словом: гаразд!

Пятьлїтна донечка пп. Стеткевичів (сестра згадуваної висше пянїстки), Надя, виголосила дуже гарно доволї довгий і трудний вірш „Голос руської матери". Додатково віддеклямувала з чутєм і зрозумінєм: „Учіте ся". Ся дївчинка, убрана в білу сукенку і в білі черевички, виглядала наче малий ангелик, що зійшов з неба, аби невинними устами загріти присутних до любови своєї Матери-Руси. З яким чувством виголошувала се маленьке дївчатко перші слова поезії: „Не плач, руська родиненько, ще ти будеш щасна! Як той цьвіток на весноньку, ще зацвитеш красна!" Або отсї слова: „Встаньте, встаньте з дрімот тугих, бо і так не рано! Сонце сьвітить вже для других, коло вас темряво! Чуже сонце хотяй густо ясні лучі сіє; — Воно красне, но не тепле, воно не загріє!" І слухали ми сеї деклямації і не могли наслухати ся. Таке тото дрібоньке сотворінє, таке молоденьке, а таку силу чутя має у собі! Честь тим родичам, що виховують такі дїти! Я маю таке переконанє, що вже задля самої тільки деклямації сеї маленької Надї варто було потрудити ся на сей концерт. І думаю, що хто на тім концертї був присутний, сей не буде нїколи жалувати...

На тім міг би я вже й закінчити отсю свою допись, якби не одна річ, котрої в жаден спосіб не можу перетравити. Маю на думцї нашу славну публику, (честь виїмкам!), котра не може нїяк привикнути до культурности. Куренє циґар і папіросів підчас концерту (або представленя) та безнастанні розговори на салї — се звичай дикунів, а не людий цивілїзованих! Коли би ті панове курцї і ті панове та панї, що приходять на вечерок побалакати з собою підчас виконуваня програмових точок, заховували ся в подібний ароґанцький спосіб пр. у якім жидівськім кінотеатрі (на мувінґ пікчерс), — то нанятий жидами бом-послугач викопав би їх за се ногами. А у нас нїкого ногами не копають, тай тому такі славні порядки... Сором таким нетямучим людям! Видно, що без люшнї з нашим зарозумілим сватком не порадиш... От слїпота!

Гість.

З Detroit, Mich.

Гей, гей, яка то невимовна радість огортає серце матери, коли вона бачить, як то її дїти люблять ся взаїмно; як вона радіє, коли тії дїти жиють з собою в згодї; як тїшить ся, коли вони веселі та щасливі; як тяжко засумує її материньске серце, коли тих її любих дїточок навістить якесь нещастє, коли на їх серце наляже якесь тяжке горе. Тою нашою матерю є наша с[illegible]на Мати-Україна, а всї ми, без ріжницї стану, її дрібними дїточками. Ми є одними з тих Її дїтий, котрих лиха доля розігнала далеко по широкому сьвіту шукати лучшої долї. Ми тут майже всї, котрим панське ярмо вїлось було в шию аж до самої кости, над котрими свистала панська нагайка, якаб вона і не була. Ми, що маємо всї спільного ворога, повинні любитись та всї наші сили лучити в одну цїлість і звернути їх проти спільного ворога, бо знаємо добре, що лиш в лучности сила. Ми одні з тих, що то по більшій части не люблять жадної орґанїзації, або не розуміють її ваги та ходять манївцями, мов те розбите стадо.

Маю на увазї місто Детроїт, Міч. Гарне се місто, тай робота є тут досить добра, а жиє тут досить велика горстка нашого народа. Се властиво не є житє, а тільки нужденне животїнє, цїлковитий хаос. Люди трохи здібнїйші розбились на поодинокі ґрупи, ворожо настроєні проти себе, а всї прочі ходять манївцями, тай не дають навіть жадної ознаки житя.

Є у нас три відділи Р. Н. Союза, стількиж здаєть ся і нового, один відділ соціялїстичний, а всюди роздор, незгода та ворожнеча, бо кождий дбає про особисту амбіцію і на кождім кроцї висуває вперед своє „я". А тут надходять справи такі пекучі та важні, як от сьвяткованє ювилею Івана Франка, приїзд делеґата галицьких товариств п. Семена Демидчука тай инші не менше важні місцеві справи, як от будова власної хати на Іст Детроїт, котрої брак даєть ся для нас всїх Українцїв так сильно відчувати. Вправдї завязав ся комітет сеї будови та розпродує поки що картки з портретом М. Січинського, збирає добровільні жертви, але лиш між членами свого товариства ім. М. Січинського, бо ширшого попертя не має. Є тут і одно товариство сьпівацьке, котре в послїдних днях дало концерт в честь бл. п. Миколи Лисенка. Так щож; концерт випав, як на наше місто, досить вдоволяючо, але і тут дав ся відчути брак єдности, бо колиб так зібрати всї наші сили, а є між нами одиницї з добрими голосами, відкинути на бік особисті амбіції, а не зважати на голоси якихсь там крикунів, то при здібностях, які оказав дірiґент на послїднім концертї, моглоб таке товариство розвинутись незвичайно гарно, а тим самим згуртувалиб ся всї Українцї в Детроїт без ріжницї переконань в однім великім товаристві.

Отже до працї, братя, лучімо наші сили разом, вступаймо громадно в члени нашої славної орґанїзації Р. Н. Союз, а певно усьміхнеть ся наша Мати, заплакана Мати!

Т. В., член 146 від. Р. Н. С.

З Lorain, O.

Подаємо нинїшну допись до відома загалу не на те, щоби чимось хвалитись, але сею дорогою хочемо віддати прилюдну честь і подяку одиницям, працюючим на народній ниві.

Дня 12. січня с. р. відбуло ся у нас в Лорейн всенародне віче в цїли заложеня руської школи для малих дїтий і відновленя читальні „Просьвіти", заложеної еще в 1908 роцї. На се віче зійшло ся дуже мало людий, помимо заходу орґанїзаційного комітету, котрий доручив відозву всім тутешним Русинам на час. Та не всї наші громадяни оказали ся недбалими і байдужними; деякі заінтересували ся щиро просьвітними справами і є надія, що за прикладом сьвідомійшої меншости піде і оспала більшість, тай таки з часом до чогось дійдемо. Найбільше заслужив ся в тім случаю п. Йосиф Сенчина, котрий на наше запрошенє не пожалїв свого труду, та хоть мав важні перешкоди, таки приїхав до нас з Клївленду на віче.

Віче отворив місцевий орґанїзатор П. Решетар, та в короткій річевій бесїдї пояснив цїль віча, заохотив присутних до пильної уваги над перебігом вічевих промов і резолюцій, відтак покликав на вічевого предсїдателя п. Гр. Коваля, а сей покликав двох секретарів: І. Пінцуру і О. Зазулю. Перше слово забрав п. Й. Сенчина, та в гарній промові представив конечну потребу руської школи для малих дїтий. Єсли ми хочемо, щоби наші дїти не пропали в американськім Вавилонї, та щоби таки остали ся сьвідомими Русинами, то мусимо їх ратувати. Бесїдник представив відтак положенє наших братів в старім краю, як їх темнота привела до крайности, як вони опісля хопились до бою, та не баґнетами, але наукою і просьвітою, про що сьвідчать нинї руські приватні ґімназії, всїлякі спілки, товариства, численні читальні „Просьвіти", Січи і Соколи. Далї бесїдник пояснював початкове веденє закладаної у нас школи, та заохотив присутних до дальшої працї. Сю бесїду вічевики зрозуміли і приймили сердечно, а бесїдника нагородили гучними оплесками.

Після того вибрано чотирох шкільних комітетових, котрі мають в найблизшім часї отворити руську школу.

Що до відновленя читальні „Просьвіти", то і тут п. Сенчина обговорив ясно її конечність і хосен з неї. Всї присутні згодили ся на відновленє сеї просьвітної інституції, а в доказ того вписали ся в члени читальні і зложили добровільно кілька долярів на перші читальняні потреби. Відтак вибрано читальняний уряд на 1913 рік. По відсьпіваню многолїтствія залунали і наші національні гимни „Ще не вмерла Україна" і „Не пора".

Низше підписаний комітіт шкільний і уряд читальняний складають прилюдно сердечну подяку п. Й. Сенчинї за його труди на нашім вічу.

КОМІТЕТ ШКІЛЬНИЙ:

І. Пінцура, М. Ющишин, П. Решетар, І. Зазуля.

УРЯД ЧИТАЛЬНЇ „ПРОСЬВІТА":

Б. Фурдин, предс.; *Т. Тузїнський*, секр.; *О. Зазуля*, кас.; *П. Решетар*, бібл.

З Wilmerding, Pa.

В нашій місцевости є споре число Русинів, є і відділ Р. Н. Союза, але якось нїхто не потрудить ся, щоб написати пару слів до часописи. Я перебуваю тут від недавного часу, тай ще навіть не мав нагоди познакомити ся добре з нашими людьми. Та все таки за той короткий час я переконав ся, що в Вілмердінґ нема нїякого житя народного, а людиска запивають ся до безтями так, що з тої піятики виходять нераз дуже сумні наслїдки. От так прим. в місяцю грудни м. р. на одних хрестинах погостили одного учасника „рінґами" (перстенями, боксерами) так страшно, що він, перевезений до шпиталю, до трох днів віддав Богу духа. Се мало такий наслїдок, що люди „поправили ся" і в кілька днів після того постріляли сь при барі. Не то що бачити, але й думати страшно про такі дикі та некультурні річи. Дивувати ся тому не можна, бо нарід крайно опущений та занедбаний і поза піятикою нічим не інтересуєть ся. Нема тут нї церкви, нї школи, нї читальнї. Заснувала ся вправдї в своїм часї читальня ім. Шевченка, але вона ледви животїє, бо нема кому до неї ходити, бо нарід до краю здеморалїзований і шукає своєї розради в сальонї.

На Різдвяні сьвята був у нас о. Остап з Мікіспорт. У своїй проповіди взивав сей сьвященик охочих людий, щоби по староруському звичаю пішли по руських хатах колядувати на церкву і на „Рідну Школу". Зібрало ся нас кількох і пішли з піснею-колядою поміж наших людий. Деякі Русини вислухали прилично нашої коляди тай жертвували, що могли, а деякі відганяли нас від своїх домів мов влїзливих собак. Стид і ганьба для вілмердінських Русинів, що між ними лучають ся такі скандали! Наші люди проживають у тій місцевости вже довший час, деякі з них мають навіть свої проперти (реальности), а у своїх домах цвенькають по польськи! Ганьба тим людям!

Тим колядникам, що не жалували свого труду, і тим немногим Русинам, що дали свою лепту на „Рідну Школу", належить ся щира подяка і сердечне спасибіг!

Тут подаю імена шан. жертводавців: Т. Ґерус і І. Піхурський зложили по $1.00; М. Смоляк, В. Личаковський, С. Росоляк, І. Мінчак, О. Галагін і К. Мазепа — по 50 ц. — Разом $5.00. (Усї ті жертви були вже оголошені в ч. 6. „Свободи").

В. Личаковський.

не собак і рев коров; буря шаліла безнастанно, дощ бив о дах шопи. Але все то не переривало сну короля Англії, ані сну теляти. Що до послідного, то його не обходила ані буря, ані та висока гідність, що лежить біля короля.

C 48

XIX.

Князь серед селян.

Коли рано пробудив ся, побачив, що якийсь обережний щур схоронив ся до шопи тай зробив собі близько него леговище. Коли почув, що пробуджений рухаєть ся, чим мерщій утік. Усьміхаючись, сказав хлопець:

— Бідне сотворіне, чогож ти боїш ся? Таж я такий опущений, як ти. Я сам собі не можу дати ради, а тебе мав би переслідувати? Противно: я вдячний тобі за добру ворожбу, бо єсли король найдеть ся серед таких обставин, що щурі коло нього шукають захисту, то в його житю конечно зайде щаслива зміна.

Устав і вийшов зі стайні. Нараз почув сьвіжі діточі голоси, що наближали ся до шопи: двері отворили ся — увійшло двоє молодих дівчаток. Коли побачили чужинця, перестали сьміяти ся і говорити і задержали ся і приглядали ся цікаво.

жав лиш довідати ся від старого волоцюги, де є хлопчина, що ним він так сердечно заопікував ся?

Коли Кенти сказав, що король Фу-фу I утік і певно криєть ся в якійсь сусідній селянській хаті, Майльс потягнув на найближший дім і запримітив хлопця, що стояв на подвірю і кивав приязно до нього. Урадуваний жовнїр ударив плазом шаблюки старого голодранця, щоб мав хоч невеличку памятку і побіг до короля.

Едвард поважно і ввічливо подав руку свому спасителеви.

— Дякую вам, пане Майльс, що знав прийти з поміччю для короля!

Хмаринка суму перебігла по лици доброго Майльса Гендона, коли почув ті слова, висказані з королівською повагою.

— Бідний хлопець, — подумав, таки не покидає його божевілле!

І тоді тим більше забажав помочи безталанному.

— Богу дякувати, — сказав з сердечною усьмішкою, — що вкінци віднайшов я тебе по довгих а трудних гляданях. Коли я вчера прийшов між тих голодранців тай дізнав ся, що ти там був і не знав я, де тебе шукати, попав я в роспуку. Однак чим мерщій біг я слідом тих двох драбів,

Їхали дуже плодовитою околицею, численні овочеві дерева закривали мешканя. Біля гостинця бачили буйні левади, що на них видко було горбочки, мов филї на спокійнім озері. По полудни кількома наворотами вилїзав блудний син на горбок і дивив ся, чи не побачить батьківської хати. Вкінци побачив здалека і закликав зворушений:

— Мій королю, бачиш село і замок побіч, ті вежі, що взносять ся над ним. То наше родинне гніздо, а сей ліс — се сад мойого батька. Замок має сімдесять кімнат, чи можеш собі представити? Батько мав звичайно двайцять сім слуг. Побачиш, як нас гостити муть. Спішім, бо я нетерпеливий.

Мимо поспіху приїхали до села аж о третій годині пополудни. Їдучи, говорив Гендон безнастанно:

— Диви, тут є церков, обсаджена липами, як давнійше, а там низше гостинниця з „червоним львом": перед гостинницею видко торговицю. О, і стара колодязь стоїть, як перше, — тут нічого не змінило ся, хіба люди. Правда, що десять літ, то не довгий протяг часу, тай людий декотрих, здаєть ся, пізнаю, але вони не пізнають мене.

Говорив далї. Коли приїхали на конець села, звернули на вузку стежку, довгу пів милї, що

і сильним кінським запахом. Майже його дусили а багато не гріли.

Хоч молодий князь був голодний і перезяблий, то умучене і велика потреба спочинку перемогли кожде инше чувство. Вже засипляв, тратив сьвідомість, коли нараз діткнув ся якогось предмету, що найвиразнійше рухав ся. Пробудив ся сейчас і з переляку запер в собі віддих. Се незвичайне діткнене так перелякало його, що на хвилю перестало в грудях бити серце і — лежав мовчки і слухав, але нічого не рухало ся біля нього і довший час не доходив до нього жадний голос. Знятий тревогою застановляв ся, що се за єство находить ся так близько коло нього, що з таким спокоєм дає йому чути свою присутність, серед глубокої темноти, що не дає нічого доглянути. На дармо питав себе: що має робити? Не находив відповіди. Чи лишити вигідне, перед хвилею заняте місце, щоб утїчи перед тим страшним, загадочним сотворінєм? Але, куди утікати? Із замкненої шопи не міг вийти, тай до дальшої мандрівки серед студени й ночи не мав сил, а думка про се незнане єство, що серед темноти і в замкненю може його переслїдувати, в кождій хвили давати йому чути свою присутність, дотикати ся його лиця й рук — була для нього

…невиносима. Для нього неможливе було деяких …ся дальі мовчки і переносити тревогу. Одиноким …способом було протягнути руку, найти страшний предмет і розсідити його.

Лекше однак щось подумати, як виконати! …ри рази витягав обережно руку серед темряви за кождим разом, з глубоким зітхненем, брав …і назад, не діткнувши ся нічого, але чуючи ся …ливим діткнення. За четвертим разом нахапав …кийсь предмет і почув, що він є теплий і мяг…кий. Що се могло бути? Може се труп якого за…мордованого? Ні, радше умерти, чим ще раз його …діткнути ся. Але цікавість сильно панує над люд…ським умом і небавом Едвард дрожачою рукою, …майже проти волі шукав серед темряви знов. Ді…ткнув ся якоїсь купки волося, — мимо переля…ку рука посунула ся по чімсь, що було немов по…вороком і досягнула... телята! Посторонок — …се був хвіст звіряти!

То він бояв ся теляти, — і застидав ся сам …себе.

Але був радий з такого товариша, бо почув …себе безмірно нещасливим, самітним і опущеним; …так зле обходили ся з ним люди в послідних днях, …так безсердечно, що йому було в певній мірі ве…ло, що має біля себе живоче єство, лагідне, хоч

позбавлене висших духових спосібностий. Рішив отже, без згляду на свою королівську гідність, заприязнити ся з телятем.

Гладив рукою теплий і гладкий хребет спокійно лежачого звіряти і опісля подумав, що в инший спосіб може вихіснувати свого товариша. Присунув отже свої коци до звіряти, прикрив ними коцами не лиш себе але нового свого товариша і по кількох хвилях було тепло й приятно, немов би лежав на мягких подушках в королівській палаті в Вестмінстер.

Небавом гарні сни почали його голубити, як колиб житє його знов мало поплисти спокійнійшим руслом. Почував себе свобідним з кайданів своєї несподіваної а строгої неволі, з того смутного пристанища із здичілими виродами суспільности і лежав в милій те[плі] і серед сну прилаймене був щасливий. На дворі зірвав ся вітер, шумів і вив, втискав ся шпарами до старого будинку і потрясав шопою. Для сплячого короля — був він солодкою мельодією. Скарги, вите і зойки бурі, що напрасно потрясала захистом короля, не доходили до ушей ослабленого, а тепер сплячого серед теплого й вигідного окутаня. Мимохіть присунув ся ще близше до нового товариша і заснув глубоким сном. З далека доходило до нього бреха-

— А чому-ж се не може бути правдою? Сей хлопчик чейже не говорив би неправди. Диви на нього, чи він спосібний до брехні. А подумай, — все чейже, що не є правдою, є брехнею. Сего годі заперечити.

Таке розумоване переконало цілковито і розігнало сумніви другої дівчинки, Марійки. По хвилї намислу сказала до Едварда:

— Як знаєш певно, що ти король, то я тобі вірю.

— Я певно король.

Річ була вже рішена, становище королівське найяснійшого пана узнано рішучо, а дівчатка бажали лиш знати, яким чином прийшов до такого прикрого положеня, а передовсім, чому так не по королівськи є убраний. Відки він прийшов? Що далї має робити? Молодий князь був радий, що розкаже свою недолю ніжним і чутливим серцям, від котрих ще не міг почути ні насьмішок, ні зневаг. Розказав свої пригоди в зворушуючий спосіб тай забув навіть про свій голод. Малї його слухачки прислухували ся його словам а коли дізнали ся, що так довший час не їв нічого, не дали йому більше говорити, але завели крізь подвірє до дому, щоб дати йому сніданок.

В тій хвили почував ся король щасливим і вдоволеним.

— Як поверну вкінци на належне мені становище, — говорив до себе, — то буду все добрим і ввічливим для дітий тай ніколи не забуду, що в гидких часах мого нещастя ті дівчатка повірили мені а всі старші, люди второпнійші, мали мене за брехуна і обманця.

Навіть мати дівчаток приняла короля з вві[ч]ливостю, мала вона добре й чутливе серце, то[ж] зворушило її се опущене, в якім находив ся, то[й] його немов смутний умовий стан. Вона була вдовою, незаможною тай сама витерпіла много в житю, щоб милосердити ся над безталанними. Думала, що божевільний хлопчина утік від своїх опікунів, тай бажала вивідати ся, відки він є, бо хотіла відпровадити його до свояків. Надармо називала много близьких сіл і місточок, але відповідь Едварда тай вираз його лиця доказував, що ті місцевости йому незнані. Поважно й второпно розказував про двірські обставини а слези заливали лице, як лиш згадував про померлого короля, свого батька. Коли мова звертала ся на инші предмети, то мовчав: очевидно се його не інтересувало.

Здивоване женщини росло чимраз більше, але вона таки не покидала тої думки: провідати все,

етикети, радо знижав ся до уровеня ґаздині. Не знав він, що з лагідним чувством добровільного униженя, знята милосердем, садила женщина біля себе і своїх дітий і годувала незнакомого, як їй видавало ся, божевільного волоцюгу. З початку хотіла посадити його в куті і там дати йому останки страв, як се нераз робила з прошаками або собаками. Але доброта і милосерде перемогли і подумала, що перед хвилею налаяла на нього і щоб за се його винагородити, запросила його до їди біля спільного стола з власною ріднею.

Король зі своєї сторони все таки чув себе засоромленим, що не гаразд сповнив приписи кулїнарської штуки, тож згодив ся в душі їсти разом з тою женщиною і її дітьми а не жадати окремого стола й покірної услуги. Ласкавість для ближних буває приятним чувством, тож добра жінка цілїську днину була в души вдоволена, що показала ся для пройдисьвіта такою великодушною й милосердною, а король був рад зі своєї сторони, що простій селянці зробив так велику честь.

По сніданю зажадала ґаздиня, щоб король помив тарілки й миски. Він був вже готовий сему заперечити з гордостю, але досить вчасно пригадав собі, що Альфред Великий, коли нік хліб, му-

сів опісля і начиня помити. Тож рішив його наслїдувати до кінця.

Проба йшла зразу дуже тяжко; хлопець дивував ся сам, що помити ложки й тарілки не так легко, як здаєть ся. Довершив вкінци довгу й прикру роботу і радо був-би йшов в далеку дорогу; однак не так легко зміг видерти ся з рук второпної жінки.

Казала вона йому сповняти деякі поменші роботи і з них вивязав ся досить вдоволяючо, бо не були трудні. Опісля дала йому й дівчаткам набирати цілий кошик яблок, але до тої роботи, показало ся, Едвард був незручним, тож ґаздиня казала йому наострити ніж. Опісля чесав вовну так довго, аж поки не був певний, що о много перевисшив короля Альфреда і так много сповнив робіт низшого ряду, що достаточно можуть вони заповнити будучі історичні твори й романи. Всьо в сьвіті має свої границі, а він їх не бажав переходити. Роздумував якраз, що треба вже йти в дальшу дорогу, коли ґаздиня принесла до нього по обіді кошик з котятами і казала йому потопити їх в близькім ручаю. Сего не міг вже зробити і застановляв ся, як вивязати ся з сего положеня, коли нараз крізь вікно побачив крамаря, що ніс

додумуючи ся, що вони знов поженуть ся за тобою і прийшов таки на час, щоб їм видерти добичу. Тепер ходи зі мною, підемо до мого батьківського дому, до Гендон-Гол. Коні чекають на нас в поблизькім селї тай одіж є для тебе. За кілька днів будемо дома і тоді недоля скінчить ся.

— Добрий мій товаришу, — сказав зворушений король. — Надію ся, що небавом буду в силі нагородити тобі се, що ти для мене зробив. Ходи ще зі мною до хати тої селянки, щоб упевнити її про мою королівську вдячність. Як маєш гроші, то дай їй.

Майльс усьміхнув ся і витягнув калитку.

XX.

Гендон-Гол.

Кілька годин пізнійше їхали оба товариші біля себе гостинцем до Гендон-Гол. Король скинув огидні лахи, а убрав ся в одіне, що його Гендон для нього купив на лондонськім мості. Було йому в ньому тепло й вигідно.

Гендон уважав на се, щоб подорож не змучила його хлопчини. Був переконаний, що всяке надмірне напружене сил, нерівномірна або й недостаточна їда і брак сну шкодити муть для йо-

го божевільного ума, а спокій, рівномірний рух і житє доведе до здоровля. Тужив за тою хвилею, коли побачить свою прибрану дитину цілковито здорову на дусі, свобідну від тих божевільних думок. Тому рішив розложити подорож на кілька днів, зглядно їхати день і ніч без перерви.

Як уїхали вже близько десять англійських миль, станули серед пригарного села і заїхали до гостинниці. Тут Гендон так само обходив ся з королем, як передтим: стояв за столом, як король їв і послугував йому; опісля розібрав його і положив до ліжка. Вкінци окутав ся у вовняну ковдру і сам положив ся перед дверми кімнати.

Слідуючих два дні їхали поволи дальї, розказували собі взаїмно пережиті пригоди по розлуці тай сьміяли ся з деяких, що перше були страшні.

В послїдних дни Гендон був видимо дуже зворушений. Говорив много про свого старого батька, а про брата Артура оповідав всілякі дрібні черти, що дуже хорошо сьвідчили о його характері. Сердечно й солодко згадував про Едиту, був веселий, старав ся найти щось доброго до говореня, навіть про брата Гуґона. Як здивують ся і урадують ся в Гендон-Гол, коли він поверне! З трудом добирав слів, щоб змалювати радість і щастє, що його надїяв ся викликати в родиннім хаті.

КАЛЄНДАР.

ЛЮТИЙ.

ч. ст.	Дні	Руські сьвята
27	Четвер	Теодора і Акс.
28	Пятн.	Онисима Ап.
1	Субота	Памфіла
2	Неділя	Мясоп. Теод.
3	Понед.	Льва папи
4	Вівтор.	Архипа
5	Середа	Тимотея пр.

НОВИНКИ.

Закінчене страйку кравців. Страйк кравців і кравчинь у Ню Йорку, в якім бере участь до 150 тисяч людий, наближує ся до кінця, бо до порозуміня між страйкарями а роботодавцями вже недалеко. На конференції працьодавців з більших кравецьких фірм і представителів кравецької юнії згодились ті перші підвисшити платню кравцям і кравчиням, працюючим так за денну винагороду як і від штуки, а крім того згодились завести 52-годинний час праці у тижні місто дотеперішного 56 годинного. Кравці сю оферту приняли і згодились повернути до праці. Підвижка платні має виносити 10% для кравців і кравчинь, що зарабляють менше як 12 долярів тижнево, а 7 проц. для тих, що зарабляють від 12 до 15 дол. тижнево. Зарабляючим більше від 15 дол. постановлено підвисшити винагороду о 5%. В кождім случаю підвижка не може бути низша понад доляра тижнево. Кравці охотно годять ся на сї услівя, бо богато з них находить ся вже в крайній біді.

Смерть Архикнязя Райнера. Дня 27. січня с. р. помер великий державний муж, архикнязь Райнер. Архикнязь Райнер тїшив ся симпатією цілої монархії. Він жеж був перший з архикнязів, який зрозумів демократичну ідею, був також хресним батьком конституції в Австрії. Постійний президент райхстаґу і перший президент міністрів. Крім сего був він високим військовим достойником, покровителем штуки і науки, та батьком для бідних. Смерть його викликала щирий жаль у всіх. Деякі міста, між ними і Відень, повідказували з сеї нагоди репрезентаційні балї.

Говорячий кінематограф. На новий рік Едізон обдарував Америку тай цілий сьвіт неабияким гостинцем, а то кінематоґрафом, який говорить, сьпіває, сьміє ся і плаче і то з нечуваною вірностию у наслїдуваню людських звуків. Хто мав тільки нагоду бути на першій виставі нового винаходу Едізона, „Кінетофон", запевнює, що він дає повну ілюзію людського слова. Від тепер можна буде в кінематоґрафічнім театрі слухати опер і оперет. Едізон думає, що перед кінетофонічним апаратом сьпіватимуть перші сьвітові мистції. Над новим винаходом працював Едізон через чотири роки та користував ся всїми сценами Нового Йорку, де його прилад особливо в останних місяцях, схоплював музику найкрасших архестр та голоси найбільших сьпіваків. На кінетофон складають ся два прилади, кінематоґрафічний прилад, що кидає на полотно фільми та з другого приладу, що є получений з кінематоґрафом та репродукує говорене й сьпіване слово і музику орхестри, так що мова й музика остають в контактї з образами.

Вибори до міської ради у Львові відбули ся дня 16. м. м. Стало ся так, як і попередного разу. Дістали значну більшість вшехполяки разом з пейсатими Поляками, а в меншости лишили ся Українцї і горстка поступових жидів-сіоністів. На польсько-жидівській лїстї не було ані одного Русина. Отже тепер у львівській міській радї, таксамо як в попередній, котру розвязано за нечувані виборчі надужитя, не буде ані одного Русина, лише 80 Ляхів і 20 ляцьких жидів. На президента міста хотять львівські Ляхи разом з ляцькими жидками вибрати знаного вшехполяка посла Ґломбінського, котрий має старати ся не допустити до того, аби у Львові повстав український університет. Отже має почати з нами в нашій столиці остру боротьбу. Боротьбу ми приймемо; нас Українців є вже тепер у Львові 45 тисяч і не дамо ся викинути вшехпольським зайдам з нашої столиці. А будемо ще з того мати тую користь, що навчимо ся вшехпольської політики.

Німецьке правительство одержало вотум недовіря від послів. Німецьке правительство одержало в парляментї вотум недовіря від послів. Мало се місце підчас голосованя над внеском польських послів, який звучав, що примусове вивлащуванє польських посїдачів дібр є противне конституції. За сим внеском голосувало 213 послів, а против 97, підчас коли 46 послів здержало ся від голосованя. Сей внслів недовіря парляменту вимірений в першій мірі проти державного канцлєра Бетмана-Гольвеґа. За внеском голосували Поляки, католицьке центрум, соціялдемократи, Дунці і Вельфи. Поступова партія здержала ся від голосованя. Консерватисти, вільні консерватисти і націонал-лїберали голосували за внеском. Інтерпеляцію внесла польська фракція у парляментї по причинї, що правительство зволїкало з відповідню що до виконуваня закона про примусове вивлащуванє польської землї.

Відкинене лордами законопроєкту про самоуправу Ірляндії. Палата лордів, як се можна було предвидїти, відкинула по чотиродневній горячій дебатї 326 голосами проти 69 біл, надаючий самоуправу Ірляндії, який вже палата послів ухвалила. Біл сей однак поверне назад до палати послів, де має запевнену більшість і ухвалений нею другий раз дістане підпис короля та стане ся законом. Палата лордів знає добре про се, що її упір нічого не пошкодить білови, а своєю відмовою показала лише своє непримириме, консервативно-шовіністичне становище.

Міська рада в Леобенї запротестувала проти заснованя польської гірничої академії в Кракові, вказуючи на небезпеку, яка-б виринула з її заснованя для гірничої висшої школи в Леобенї.

Брошура литовського духовеньства в справі надуживаня католицизму до польонізаційних цілий. У Римі вийшла недавно брошура у італійській мові, видана Литовцями-католиками, якої повний заголовок слїдуючий: „Положенє Литовців-католиків у виленській епархії і надужитя паннольонізму". Згадану брошуру написало кількох литовських римо-католицьких сьвящеників виленської епархії. Вони наглядно і подрібно описують ті страшні переслідуваня, на які виставлені Литовці-католики з боку Поляків.

Афонська република. Посли великих держав оповістили Афон самостійною духовною републикою. Головою нової „републики" буде вселенський патріярх, представником якого на Афонї буде леґат. На поміч урядови нової републики буде заснована адміністративна рада, обрана з двайцяти афонських монастирів, в яких є до 8.000 черців (з них 5.000 Росіян). Крім черців на півострові майже більше ніхто не живе. Буде також зорґанізоване військo, і Афон буде під протекторатом всіх православних держав. Можливо, що в сім колєктивнім протектораті візьме також участь і Австрія, як славянська держава. Таким чином відроджуєть ся значінє вселенського патріярха, що грав в 1452. роції в Туреції надзвичайно важну ролю. Після заснованя національних церков — румунської і сербської, а ще більше — після визволеня Греції та болгарського росколу його полїтично-релїґійний вплив значно ослаб. Тепер патріярх знов виступає на перший плян діяльности. Між иншим, вже ходять чутки про переговори з болгарським екзархом, щоби погодити між собою церкви.

Найтовстійший кандидат на албанський престол. Одним з кандидатів до албанського престола є князь Християн Ґустав, наймолодший брат данського короля. Сей князь має в Копенгазі велику популярність, а заразом звісний є як найтовстійший зі всіх Данців. Важить він не менше нї більше лише 425 фунтів, а зріст його виносить 3 метри (!). Данці шуткують, що данський ордер слона заведено окремо для князя Християна. Нещасливий князь радив ся вже найзнаменитших лікарів, піддавав ся найріжнороднійшим лїченям, але нічо йому не помагає. Противно живіт його заокруглює ся щораз більше. Має він щойно 25 літ, має отже вигляди на більшу ширину. Кандидатуру князя попирає енерґічно його стрий, грецький король і тїтка, королева Александра.

Нові поклади газу. Недалеко на полуднє від Кальґари, Альта, відкрито нові поклади натурального ґазу. Поклади сї суть великих розмірів. Обчисляють їх на 300 стіп глубини, а котрі доставляють денно майже триста тисяч кубічних стіп ґазу. Промисловці задумують сей ґаз спроваджувати до Кальґари, де його мають зуживати.

Нова релїґійна секта. З Петербурґа доносять, що звісний московський чонах Гелїодор заложив нову секту, яка „опираєть ся на розумі і природї", і проголошує загальну братню любов, без ріжниці народности. Секта признає нешлюбні подружя, уладжує сьвята на честь Христа, Будди, Конфуція, Магомета і Толстого.

Величезні доходи унїверситетів у Злучених Державах. Усї 87 державні унїверситети і поодинокі державні висші заведеня мали у минувшім роції 35,000.000 доходу, як се показує ся зі звіту звязкового департаменту вихованя у Вашінґтонї. На ту суму зложило ся 5 мілїонів від звязкового правительства а 18 мілїонів від поодиноких держав, підчас коли звичайні доходи завдячують унїверситети приватним фондаціям, які представляють капітал 400 мілїонів. Инші висші научні заведеня, які спомагають поодинокі стейти, мали доходу понад один мілїон долярів. Суть ними: Унїверситет в Мічіґен, що мав 1.343.057 долярів доходу, в Огайо 1.011.571 дол. а унїверситет Калїфорнія 1,711.393. Послїдний дістав також на пів мілїона долярів запомоги від приватних осіб. Стейт Айова запомагає богато інститутів сумою 2 мілїони долярів. Доходи державного унїверситету Вісконзін виносили 2,122.499 дол., Міннесоти 2,682.499, а Іллїнойс 2,363.711. Корнель унїверситет, який є приватним інститутом, одержує від звязкового правительства 3 мілїони запомоги, підчас коли його розходи виносять $1\frac{1}{2}$ мілїона долярів.

Стипендійна фондація для лїтератів. В Штокгольмі померла перед двома тижнями повістеписателька Кремерова. Ціле своє двомілїонове майно записала на стипендії і запомоги для лїтератів, які находять ся в матеріяльній біді, а також на видаванє лїтературного журнала, в якім могли би женщини поміщувати свої твори.

Протиукраїнські заборони. Поліцмайстер в Камянци Подільськім заборонив тамошній „Просьвіті" уладити дня 2. січня ст. ст. пробу хору, хоч минулого року проби відбували ся по 2 рази на тиждень без всяких перешкод. Причини заборони невідомі. — Камянецькому „Вольно-пожарному товариству" заборонено виставити дня 10. січня в своїм помешканю пєсу „Борці за мрії", хоч сю пєсу там уже кілька разів виставлювано. Заборону мотивовано тим, що не стає поліціянтів для дежурованя підчас вистави!

Кого нагороджує білий цар? Штабс-капітан 16-ого мінґрельського полку, Николай Фйодоров, що вішав в Персії борців за свободу, одержав недавно царське відзначенє в формі ордеру сьв. Юрія 4 степ. „за храбрость"...

Російський шпіон в роли ґеометра. До війта в Ґуранеґрі (Буковина) зголосив ся якийсь панок і представив ся як державний ґеометр, котрий має робити катастральні номіри, та зажадав потрібної до того помочи. Війт призначив йому до помочи якогось парібка а він прибрав ще собі свого візника і так всї вибрали ся на поміри. Коли же пан ґеометр замість розмірювати дороги в поли і лїсї міряв зелїзничий шлях а крім того робив ще знимки за помочию фотоґрафічного апарату, впало то в очи парібкови і сей розповів про те війтови а той дав знати жандармерії. Жандарм прийшов в ночи о 12. год. до коршми, де п. ґеометр ночував, збудив його і просив о леґітимацію. Ґеометр зразу зачав кидати ся і сварити жандарма, але коли таки не хотів вилеґітимувати ся, жандарм арештував його і забрав всї пляни, які він виготовив. Тимчасом візник, що спав на візку на підсїню, втїк лишивши коня і візок. Арештованого відставлено до суду в Кімполюнґу. Показало ся, що рисунки були дуже зручно виконані і здогадують ся, що арештований, котрий не хоче подати свого імени, є мабуть офіциром ґенерального штабу з Київа.

Пашпорти російських артистів і псевдоніми. Артисти, як відомо, дуже часто прибирають собі голосні сценічні псевдоніми, які так з ними зливають ся, що в громадських справах зовсім заміняють прізвище артистів. Але нї рос. уряд нї почта сих псевдонїмів не признають і нераз лучало ся, що напр. гроші, адресовані всїм відомому псевдонїмови, не могли дійти по призначеню. Все се приневолило артистів просити рос. уряд, щоби він вписував в пашпортні книжки й псевдоніми артистів на тій підставі, що пашпортний закон вимагає означеня імени особи, як звати батька, фамілїю і прізвище. Кілька таких просьб вже сповнено.

Пожар корабля зі збіжем. З суботи на неділю т. є з 1. на 2. лютого, вибух пожар на „Джозеф Й. Бутлер" кораблі у Дулютї, який тревав 6 годин. Корабель мав на покладї 100 тон вугля і тому пожарна сторожа мусїла тяжко напрацюватись, щоб його загасити. Сей корабель є 525 стіп довгий і містив у собі 10 тисяч бушлів збіжа. Хотяй горяч була страшенна, так що аж зелїзні стіни розжарились, удало ся пожарній сторожі уратувати майже весь запас збіжа на кораблі.

Утопив ся в бережанськім ставі 60-лїтний селянин з Лапшина Федько Кузів, що віз санками полову до Бережан на продаж. Коли він переїздив через став, заломив ся під ним лїд і він пішов на дно.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців	$2.00
до старого краю на 12 місяців	$2.50
в Америці на 6 місяців	$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий перекаж, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Виховане суспільности.

„Великих слів, велика сила..."
Т. Шевченко.

„Ми поневолений народ, гноблений всякими ворогами, мусимо напружити всї сили, щоб здобути волю" — нераз доводить ся нам чути і в приватних розмовах і на мітінґах і на більших вічах. Гарні слова, а ще гарнійший їх зміст. Наколиби так се чув чужий чоловік, то думав би, що ми страшно завзяті і витревалі та, що туй-туй здобудемо вже сю вимріяну волю

Одначе поговорім раз по родинному, скажім собі часом правду в очи і за сю правду не гніваймо ся один на другого. Коли ми проголошуємо патріотичні та високопарні слова, то з самої консеквенції виходить, що за тим повинні піти й дїла. Як предалеко нам від слів до дїл! Се так впадає в очи на кождім кроцї, що нераз аж відраза бере чоловіка. Наведім кілька примірів: Перед двома місяцями оголосила була „Просьвітна Комісія" поклик до всїх американських Русинів, щоб вони присилали до архіву всякі матеріяли, котрі відносять ся до житя Русинів в Америці. По сїй відозві належало сподївати ся, що зі всїх усюдів посиплять ся братські відзнаки, части умундурована, давні документи, катальоґи видавництв, окремо друковані оголошеня і т. и. до згаданого архіву. Тимчасом — не прислав ніхто нічогісїнько! А чейже розходить ся тут не о далекий, „старий" край, але о ту другу нашу вітчину, про котру ми привикли думати більше, бо коли лише розходить ся о те, щоби післати щось до Старого Краю, то ми кажемо, що ми масмо дбати про Америку. А тепер виходить таке, що ми якраз не присилаємо ніяких матеріялів до архіву, бо се для Америки і деякі оправдують ся, що вони післали би, але до Галичини. Колиж знова Наукове Товариство ім Шевченка у Львові оголосило було перед роком поклик до всїх Русинів, щоб до його бібліотеки висилати бібліоґрафічні матеріяли, то знова мабуть ніхто нїчого не вислав, бо Наук. Тов. ім. Шевченка мусїло повторити недавно знова свою відозву, а кромі того з приватних листів довідуємо ся, що Товариство не може видати бібліоґрафії навіть за 1911 р., бо з Америки брак ріжного рода видавництв. Виходить з того таке, що ми до Львова не хочемо висилати нїчого, бо... ми маємо дбати про Америку і т. д. а все треба знайти оправданє.

Або возьмім таке: в якійсь місцевости засновано товариство, на початку воно напричуд гарно розвиває ся, члени відбувають сходини, дають аматорські вистави, розбуджують народного духа — а по якімсь часї товариство засипляє і слїду не зістає з него — бо члени вже зневохочені, або не стало провідника, або зачинають між собою борбу ізза особистих причин.

Инший примір: в місцевости N. скликають збори, обговорюють ріжні важні справи, а при тій нагоді збирають жертви на добродїйні цїлї — от як тепер на „Рідну Школу". Скоро лише підуть колектори за жертвами поміж присутних, — то половина людий втїкає з віча, а в порожній галї, розуміє ся, нїчо не мож зібрати. Таких примірів мож навести богато, а всї вони вказують, що між нами нема карности і нема виробленого почутя солїдности. Великими кличами ми легко перейmaємо ся, одначе по хвилевім ефектї ми забуваємо на здійсненє сих кличів. А прецінь, коли ми хочемо довершити великих дїл, ми мусимо наперед пробувати своїх сил при малих дїлах!

От возьмім таке: наша найвисша цїль, се здобутє самостійної України. А чи застановляємо ся над тим, що самі розмови на сю тему зовсім не вистарчають? Бо воля сама не прийде, але її треба здобути. І чи будуть сю волю здобувати ті, котрі боять ся нераз найменшої жертви або праці в дрібнім дїлї? Чи піде здобувати волю той, котрий не піде на збори лише тому, що там буде також його особистий противник, або той, що не хоче дати проводу в якім товаристві, бо „він зневохотив ся до всього, зірвав тепер зі всїми" і сидить собі спокійно в хатї. Иншому знова „не випадає" започаткувати якусь роботу, а дехто не дасть грошевої жертви на народну цїль, бо потребує сам гроший на будову вже другої хати (а одну вже давно має) — і т. д. і т. д. — поволи ми побачимо, що кождий має якесь оправданє; з великого числа „званих" є мало вибранців — і народна нива лежить облогом.

Ми нарочно навели сих кілька примірів, щоб вказати на те, що в національним вихованю нашої суспільности лежить засаднича хиба. Ми не учимо ся сповняти совісно народних обовязків, хочби вони не вимагали нї труду, нї праці, нї гроша,— хиба треба лише звернути на якусь річ увагу. Великі подвиги, великі події не удадуть ся, коли ми їх не підготуємо, а підготуємо їх якраз довершуванєм малих дїл! А ті малі дїла: совісне провадженє раціонально заснованих товариств, виконуванє приказів товариств і орґанізацій, складанє жертв на народні цїли, закладанє своїх інституцій, попиранє народної преси чи то матеріяльно, чи морально... — впрочім тих „дрібних" дїл без кінця. Нехай лише кождий з нас огляне ся около себе, то сам побачить, кілько то народних справ він занедбує. Наші провідники мусять на се звернути увагу, приучувати людий до виконуваня „дрібних" дїл, а коли наша суспільність навчить ся тої народної карности і солїдности, тодї не тяжко буде нам приступити до здійснення великих кличів. В згаданім висше напрямі мусить піти виховане нашої суспільности і його треба зачинати сейчас!

Українські справи в Австрії.

Відень, дня 11. лютого 1913.

(І). Менї здаєть ся, що мимоволї очи всїх Українців звернені тепер на події в Австрії. Справді ми переживаємо тепер критичну хвилю. Великі надії звязані з теперішними воєнними приготованями з одної сторони, а бундючне, прямо визиваюче становище польського Кола з другої сторони витворюють таку душну ситуацію, що кождий з нас мимоволї пошептує: коби вже як найскорше прийшов конець тій непевній хвилї.

На політичнім небосклонї самі хмари. Від 4-х місяців заряджено у нас воєнну мобілїзацію, покликано усїх резервістів до війська, позбавлено сотки тисяч родин робочих рук саме в тім часї, коли голодова смерть починає заглядати в очи наших людий в Галичині. Наші вояки сьвяткували сьогорічне Різдво в шатрах, на варті при зелїзничих мостах, або при сипаню воєнних укріплень коло важнїйших міст. Нарід, що з початку мобілїзації був прямо перепуджений приходом Москаля, нинї вже цїлком позбув ся сього страху і чекає, що буде далї.

В парі з тими воєнними приготованями виринають надії на освободжене нашого народу з під московського ярма, а може й на самоуправу України... І ті великі надії приневолюють майже кождого горячково інтересувати ся кождою вісткою, котра стоїть в звязи з майбутньою війною. Хотяй в часописях говорить ся про сподїваний мир, то в каварнях, реставраціях, молочарнях, на зборах і в приватних розмовах говорить ся про війну. І приготовляють ся до тої війни всї: і держава і населенє. В Галичині роблять Поляки приготованя на велику скалю. Попри грошеві збірки слїдно також вправи в стріляню... Наші Сїчи та Соколи, о скільки їх не здекомплєтовано через покликанє їх членів до резерви, починають також воєнні приготованя між собою. Одним словом: кождий день може принести нам несподїванку.

Одначе мусимо конче звернути увагу на „повстанчий" рух між Поляками. З приватних розмов виходить, що Поляки приготовляють ся з одної сторони до самостійного повстаня, а з другої сторони вони задумують використати воєнне замішанє та справити різню Русинів в Галичині. На них трясе ся скіра на саму згадку, що Русини можуть прийти до значіня, а на випадок оружної розправи між Австрією і Росією українська справа може виринути нагло до значіня европейського питаня. Тому ми нетерпеливо чекаємо на розвязку сеї непевної ситуації: „Нехай гірше, коби инше..."

Серед того воєнного настрою полагоджують ся політичні справи, що відносять ся до цїлої держави, а також і справи поодиноких народів. Справа українського унїверситету, котра була вже дуже близько корисного — як здавало ся — полагодженя, опинила ся на ново в безвихіднім положеню. Коло польське, котре все кричало на всї заставки, що Поляки нїчого не мають проти заложеня українського унїверситету, — показало нам вже сотний раз, що розвязка національного питаня в Галичині не піде мирною дорогою і, що між Поляками а Русинами в Галичині мусить прийти скорше чи пізнїйше до кривавої розправи. Бо коли в такій важній для нас справі, як справа заложеня унїверситету, вони зорґанізували проти нас всї верстви польської суспільности, коли у Львові самі польскі професори унїверситету під проводом Ґрабского починають на вулицях виголошувати зазиви до нападів на Русинів, то проти такої акції Поляків ми мусимо виставити свою крїпку боєву, самооборонну орґанізацію...

По „полагодженю" справи унїверситетської перейшли „переговори" між Поляками і Русинами на справу виборчої реформи до галицького сойму. Польські комедіянти починають знова крик, що вони хочуть згоди з Русинами, однак на дїлї виходить цїлком инакше, бо до тої угоди вони зовсім не настроєні. Хоч наші посли пішли в своїх домаганях так упокорюючо низько, що жадають лише 30 процент усїх мандатів до галицького сойму (злобні язики говорять, що Український парляментарний Союз спускає вже на 27 процент!) — то Поляки мимо сього зовсім не думають про реформу, противно, вони все зволїкають, чекаючи, щоб могли так нас обманити, як зі справою унїверситету. Намістник Бобжиньский, в котрого руках лежить посередництво між обома спорючими сторонами, стоїть отверто по польській стороні та провадить ще гіршу полїтику супроти нас, ніж небіщик Потоцький! — Жаль лише, що наші посли, навчені тількольтним досьвідом, дають ся водити за ніс. Час би їм поставити принціпіяльно справу та сказати: Анї кроку більше не уступимо! Досить вже тих митарств і крутійств! Правда, з виборчою реформою звязані наші надії на удержаннє наших приватних шкіл, але, коли в сїй трудній ситуації наші американські Земляки так щедро підпомагають „Рідну Школу" — то ми зможемо ще витримати до того часу, аж Поляки нас самі попросять о прискорене виборчої реформи, тим більше, що наш соймовий клюб числить уже 16 послів і буде міг взяти ся зі здвоєною енерґією до нової обструкції в соймі! — Поживемо, побачимо.

До всїх американських Лемків.

Ми низше підписані Лемки відзиваємо ся до наших Братів і Сестер в Америці і просимо їх прочитати уважно сю відозву:

Наша дорога Лемківщина в старім краю находить ся в великій небезпеці. Ляхи хочуть нашу батьківщину силою пястука спольщити, а кацапи при помочи російських рублів — змосковщити. Одні і другі взяли ся за руки, покумали ся з собою і давай навертати галицьких Лемків на свою віру... Довший час вони баламутили наш нарід, аж нарешті прийшов усему тому конець. Пригноблений бідою, але розумний і проворний з природи Лемко пізнав ся на своїх фальшивих опікунах і сказав: досить!...

На Лемківщині повіяло тепер иншим духом. Нарід завзяв ся викинути з поміж себе польщину і кацапщину та забажав жити своїм власним, а не чужим національним житєм. Найшли ся щирі люди, котрі пішли між лемківський нарід і стали йому отвирати очи. Нарід пізнав ріжницю між наємниками російського царя а своїми власними провідниками і станув по стороні тих послїдних. Кацапи заскреготали люто зубами і почали називати нас з погордою „українчиками", „мазепинцями", „зрадниками", „польськими" та „прусъкими наймитами"

тами" і т. п. Вони того щиро народного руху Лемків сильно налякали ся, бо знають, що приходить їм сумний конець. Лемківщина — се до недавна одинока частина галицької Руси, де кацапи чули ся цілковитими панами і всевладними господарями. Як „проклятi Українці" вирвуть їм з рук сей послідний кусник „подяремної Руси", то їм тоді лишать ся до вибору дві одинокі дороги: або еміґрація на Камчатку, або... стричок!

Нашим моральним, ба навіть сьвятим обовязком: допомогти кацапам, щоб вони в як найкоротшім часї опинили ся там, куди їх тягне московський рубель і народна зрада. Ми мусимо вже раз станути ясно на становищи народнім і подати руку тим, котрі працюють у нас і для нас, на нашу власну користь, а не на користь деспотичної Росії! Ми мусимо вже раз здобути ся на відвагу і заявити там, де треба і кому треба: *ми не „русскіе", не Москалї, але Русини, котрі стремлять до своєї независимости, котрі хотять бути своїми власними панами на своїй власній зимлї, а не чужими наємниками та рабами!*

Щоби ті наші задушевні мрії сповнили ся, щоби ми собі самі ґаздували у своїй власній хаті, нам ще потрібно богато тяжкої праці, а таку працю можуть робити лише люди учені і просьвічені. Науку і просьвіту здобуваєть ся тільки в школї, а наша школа — в ярмі! Ні Поляки ні Москалї (чи там їх наємники: кацапи) не навчуть нас любити наш рідний край; нам треба своїх *рідних шкіл*, а головно своїх *рідних бурс*, себто таких приютів, у яких наші лемківські діти будуть виховувати ся на патріотів руських а не московських!

Одною з таких щиро народних бурс є *Українська Бурса в Горлицях*, заснована — як нам відомо — в самім серци лемківської Руси. Заложенє сеї бурси коштувало богато праці, а її удержанє здавало ся з початку неможливим. При добрій волї та щирих заходах прихильних нам одиниць удало ся побороти всі початкові перешкоди і нинї ми вже маємо свою власну, а не московську бурсу! Горлицька бурса — се та лемківська твердиня, о мури якої поломлять собі небавом зуби всі московські запроданції!... Ми Лемки повинні гордити ся сею бурсою, бо то задаток на наше воскресенє! Щоб те воскресенє Лемківщини прискорити, нам треба підпомогти сю бурсу *щедрими матеріяльними жертвами!* Зрозуміймо, Братя і Сестри, свій власний інтерес: підтримаємо горлицьку бурсу, то тим самим підотнемо в самім коріни насаджене на нашій рідній земли чуже та ще до того небезпечне для нас дерево; не дамо тій бурсї ніякої грошевої помочи, то вона впаде, а те дерево, що його та бурса підгризає, розросте ся широкими та кріслатими галузями, а на тих галузях кацапи нас вивішають так, як цар-батюшка вішає тепер наших братів на Українї!

Тож до голови по розум, краяни-Лемки! Ми не можемо звідси воювати з ворогом шаблями та карабінами, але даймо нашим старокраєвим братям *гроші*, а вони за ті гроші куплять собі на місци таке оружіє, яке їм там буде потрібне... Не думаймо, що жертвовані нами центи пропадуть марно. Ні, гроші вложені на рідні школи і бурси — се сталий зелїзний капітал, який приносить завсїгди грубі відсотки. Наші родимці в старім краю мають як найліпшу волю, але не мають гроший. А у нас, Богу дякувати, на гроші не така страшна посуха як в Галичинї. Даймо ми з своєї зарібщини маленьку десятину на жертвенник народний, а зробимо дуже красне, дуже патріотичне і дуже богоугодне діло. Жертвуймо кілько хто може, але жертвуймо всї! Помагаймо людям в потребі, бо й ми також можемо потребувати колись помочи!... Не забуваймо, що тії потребуючі люди, то наші рідні братя, такі самі Лемки як і ми!

Пускаємо у сьвіт сю відозву не на вітер, але сподіємо ся, що вона добере ся до живого серця тих читачів, котрі справді мають у грудях серце, а не тверду камінюку... Складайте, Родимці, і збирайте жертви на *„Українську Бурсу в Горлицях"* всюди і при кождій нагоді! Призбирані центи засилайте на адресу „Свободи", а „Свобода" поквітує кожду, хочби найменшу квоту і всї гроші вишле у призначене місце.

Іван Ґлова
Дмитро Капітула
Алексей Шаршонь
Алексей Горбаль
Гавриїл Дзядик
Николай Війтович
Семен Ядловський

НАРОДНІ ЗБОРИ
в Байон, Н. Дж.

І ми мали радісну хвилю! Наша кольонія хоч дуже мала, бо галицьких Українців в нїй дуже мало, витала у себе делеґата галицьких товариств п. С. Демидчука дня 15. лютого в суботу. О год. 8. вечером зібрали ся ми всї в сьвяточно пристроєній гали та ожидали Гостя. Скоро лише явив ся Гість в товаристві редактора „Свободи" п. О. Стеткевича, то на галї втихли розмови і всї очікували з напруженєм вістий з Рідного Краю! Коли на президії засїв комітет зложений з пп. Юрка Воробця, Николая Федишина, Андрія Бориса, Василя Ошуста, Михайла Шаламея і инших і коли шановного Гостя привитав горячими словами п. Николай Федишин, полила ся з уст Делеґата промова. З початку сумна, тужлива, — осьвітлювала наші болї, страждання. Опісля представив бесїдник наші визвольні змаганя і надії на кращу долю — а серед того всї слухачі заперли в собі дух і пильно йшли за думками бесїдника. Щось розпирало нашу грудь, ми почували себе кріпкими, нам прибувало сил а при кінци промови, ми одушевлені і скріплені на дусї зрозуміли, що для визволення Вітчини ми мусимо бути готові до жертв. І не жалували ми — що хто мав, те дав в дарі на „Рідну Школу". І з нашої маленької кольонії зібрано $51.10 — але ми давали сї жертви щиро.

По промові п. Демидчука заговорив п. Стеткевич, котрий вказував на підем народного духа в теперішній порі та потребу реальної роботи для відродженя Вітчини.

Ще тревали розмови п. Делеґата з поодинокими людьми, ще ми всї заняті вислуханою промовою — а вже несесь гимн: „Ще не вмерла" — і ми з жалем покидаємо галю! 3 години минули як одна хвилина, котра на все остане нам в памяти. Коби так частїйше ми мали такі збори, то незабаром і ми на американській землї зажили би своїм житєм.

Учасник.

Рільниче господарство
в Америцї.

Бачу ріжні оголошеня, в „Свободі" про руські кольонії і тому хочу всїм Русинам-Українцям розповісти, що я знаю про землю в Сполучених Державах. Я землї не маю на продаж і не аґентую, тож скажу вам тільки чисту правду. Щоб стати господарєм на власну руку і бути независимим, мусить чоловік мати що найменше 20 акрів дуже доброї землї, або 40 акрів середного роду, або 80 акрів слабонької землї. Є ще і так звана запущена земля (Дезерт лендс), де дощі не падуть, а треба воду напускати ровами з більшої ріки або з якого озера. Коли вода не впущена, то аби чоловік мав і кількасот акрів, то житя на них не зробить.

Богато Русинів думає, що на пятьох акрах можуть стати господарями, але вони помиляють ся. На пятох акрах гарно жити, але близько великого міста, де певна робота є у фабриках через цїлий рік і то мусїв би бути властитель сеї землї так близько міста, щоб за яких 10 центів міг заїхати до роботи.

Земля землї не рівна, як я вже вперед сказав. Цікавий я знати, що чоловік може на 10-тьох або 20-тьох акрах землї в Норт Каролайні зробити? Таж там земля слаба, майже самі піски і тому дуже дешева. По яких 8 або 10 долярів за акер, то вже можете вибрати собі землю дуже добру.

Я був в Норт Каролайні, Савт Каролайні і Вірджінії на фармах через 2 роки, тож добре знаю, що на 20-тьох акрах можна легко одну козу вигодувати...

Петро Мотало.

На народні Збори!
(На котрих буде промовляти п. С. Демидчук).

Недїля 2. марта, о год. 1-шій попол. в Елізабет, Н. Дж.
Недїля 2. марта, о год. 7-мій вечер в Перт Амбой, Н. Дж.
Четвер 6. марта в Мілвіл, Н. Дж.
Субота 8. марта в Балтімор, Куртіс Бей, Мд.
Недїля 9. марта в Філядельфія, Па.
Понеділок 10. марта в Честер, Па.
Второк 11. марта в Вілмінґтон, Дел.
Середа 12. марта в Котсвіл, Па.
Пятниця 14. марта в Джанставн, Па.
Недїля 16. марта в Реймі, Па.
Середа 19. марта в Ню Кенсінґтон і Форд Сіти, Па.
Четвер 20. марта в Бутлєр, Па.
Субота 22. марта в Мікісракс, Па.
Недїля 23. марта в Пітсбурґ, Па.
Второк 25. марта в Ембрідж, Па.
Четвер 27. марта в Кенонсбурґ, Па.
Субота 29. марта в Монессен, Па.
Недїля 30. марта о год. 1-ій попол. в Карнеґі, Па.
Недїля 30. марта о год. 8-ій вечер в Мікіспорт, Па.
Второк 1. цьвітня в Юнґставн, О.
Субота 5. цьвітня в Геркімер, Н. Й.
Недїля 6. цьвітня в Трой, Н. Й.
Субота 12. цьвітня в Ню Гейвен, Конн.
Недїля 13. цьвітня, о год. 3-ій попол. в Ансонїя і Дерби, Конн.
Недїля 13. цьвітня, о год. 8-ій вечер в Сімор, Конн.
Второк 15. цьвітня в Вунсокет, Р. Ай.
Середа 16. цьвітня в Фол Рівер і Бедфорд, Масс.
Четвер 17. цьвітня в Манчестер, Н. Г.
Субота 19. цьвітня в Бостон, Масс.
Недїля 20. цьвітня в Ню Брітейн, Конн.
Недїля 4. мая в Ню Йорк, Н. Й. (на горі міста).

В будні дни збори відбудуть ся все вечером, — хиба би місцеві Комітети уважали за відповідне змінити час після потреби. Просить ся отсим П. Т. Патріотів приготовити за сей час галю, позавязувати Комітети та приготовити все потрібне. Пожаданим було би, щоб у всїх місцевостях відбули ся лише одні збори, щоб в той спосіб вони випали величавійше. Коли би хто з Патріотів хотїв зробити збори в тих місцевостях, котрі лежать при отсїй оголошеній дорозї, то можуть їх скликати в тих днях, котрі в отсїм порядку не є заняті, одначе мусять заздалегідь зголосити се листовно до нашої Редакції, щоб мож порозумітись вперед з Вп. П. Семеном Демидчуком.

ЖЕРТВИ ЗЛОЖЕНІ НА ВІЧУ В ШІКАҐО, ІЛЛ.

На „Рідну Школу".

О. Н. Струтинський $25.00; др. В. Й. Сіменович $10.00; А. Шміґельський, П. Касьницький і Е. Струтинська по $2.00; Й. Коцовський, Е. Бабій, С. Боляховський, І. Галущак, М. Кучер, І. Васиницька, А. Слободзян, В. Мамчак, Г. Войтович, Н. Муранець, М. Дверницький, Ф. Попадюк, І. Шпікула, А. Парубій, М. Суховалець, І. Гримак, М. Шавала, П. Кривовяз, В. Гавришків, Р. Гуманяк, І. Палоницька, І. Ничай, І. Захарків, Й. Яворський, Е. Реґа, С. Доманчук, Ф. Доманчук, М. Вільховий, Л. Мулик, Тикля ?, М. Шафранко, Н. Пашко, Н. Николишин, Ю. Вайда, М. Курило, М. Яворський, Крехняк, П. Гавришків, М. Фтомин, Ф. Дмитришин, Н. Гуль, І. Рийза, Й. Медзяк, О. Депот, Т. Каменицький, М. Струтинська, А. Галущак, Й. Трач, Т. Панчук, Т. Батюк, Й. Козак, І. Лешків, Н. Крамар, Д. Ґой, Т. Костюк, Д. Кривий, А. Будна, Т. Кузївна, Ю. Панькевичівна, Т. Талаш і Д. Медзяк по $1.00; А. Доскоч, Т. Багрій, М. Шаховський, І. Мікула, Е. Мальопа, І. Шащук, Д. Куньо, П. Мищук, Лисинчук, Ф. Попчук, І. Знак, К. Тарнопільська, К. Хитко, І. Шанок, М. Сивик, К. Богачик, М. Онищук, І. Поньчук і М. Гаєвич по 50 цнт.; Т. Генда 40 цнт.; О. Галаса, І. Ковальський, Н. Муранець, П. Бернатович, М. Сунь, В. Береза, С. Коращук, О. Дорота, М. Микита, М. Квятков і М. Лабусян по 25 цнт.; Ф. Попович 15 цнт.; дрібними датками зібрано $26.55. — Разом $141.35.

Деклярували на „Рідну Школу" отсї: І. Савків, М. Василишин, М. Тимчак, Чопик і Мадзяк по $1.00; М. Петрів 50 цнт.

На ювилейний дар Іванови Франкови.

Др. В. Й. Сіменович $10.00; І. Іляш і В. Іляш по $1.00. — Разом $12.00.

На Український Город у Львові.

Др. В. Й. Сіменович $5.00.

Загально зібрано $158.35. З того заплачено видатки в сумі $30.00, а решту вислано до старого краю. (Справозданє з сього віча було огошене в ч. 6. „Свободи").

ВИКАЗ ФОНДУ НА ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ІВАНОВИ ФРАНКОВИ.

За тікети з віча 25. серпня 1912 р. зложили слідуючі Товариства з Ню Йорку:

„Просьвіта"	$ 8.50
„Запорожська Січ" і „Гайдамаки" по	5.00
„Запороже за морем"	4.50
„Тов. ім. М. Січинського"	3.30
„Подільська Січ"	1.50
о. Николай Підгорецький	5.00
При касї зібрано	4.70
Тов. „Запороже за Морем" в Ню Йорку жертвувало зі своєї каси	10.00
Разом	$47.50
В числї 44 „Н. Волї" було оголошено	128.19
Загальна квота	$175.69

І. Тишко, голова;
С. Чосник, касієр;
І. Романишин, секр. фін.

ПОДЯКА.

В суботу дня 8. лютого 1913 р. Укр. Тов. „Просьвіта" в Ню Йорку сьвяткувало пятьлїтний ювилей свого істнованя. В сїм ювилейнім сьвяті взяв участь церковний Укр. Хор з Ню Йорку, котрий пописав ся дуже гарно в своїх народних піснях. За се складаємо щиру подяку Укр. Хорови а особливо його діріґентови п. М. Климкови за його щиру працю, підняту в користь Укр. Тов. „Просьвіти". Рівнож складаємо щиру подяку родичам п-ва Стеткевичів і Чосників, котрих діточки запрезентували ся так гарно в своїх перших публичних виступах. Нас дуже тїшить, що наші народні сили на Американській Руси зростають, а доказом того ті маленькі дїти, котрі зробили нашому Товариству таку милу несподїванку. Українські матери, що були присутні на нашім ювилейнім сьвятї, підуть певно за приміром висше згаданих Родичів і виховають своїх дїтий на щирих і сьвідомих членів нашої великої нації. Дїти, се будучність нашого народа, тож подбаймо про їх патріотичне вихованє.

ЗА КОМІТЕТ:
Іван Жовнір, предс.;
М. Трач, кас.;
С. Сєнтий, секр.

ПОЗІР

ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦЯ!

В недїлю, дня 2-го марта с. р. о годині 7-ій вечер відбуде ся в ПЕРТ АМБОЮ, Н. ДЖ.

Величавий Народний Вечер

по причинї прибутя до нас нашого дорогого Гостя і Краяна, Делеґата просьвітних Товариств в Галичині п. **СЕМЕНА ДЕМИДЧУКА**, який в своїй бесїдї розкаже нам про обставини в старім краю та про Рідну Школу.

На сей так дуже важний і рідкий Вечер запрашаємо дуже сердечно представителів нашої громади та всїх Родимців замешкалих в Перт Амбою і в околичних плейзах, належачих до Перт Амбою.

РОДИМЦІ! Памятайте, аби нікого з Вас не бракувало, а не пожалуєте! — Вступ безплатний.

С 50

КОМІТЕТ:

о. Й. ЧАПЛИНСЬКИЙ; НИКОЛ. ВАВЕРЧАК, заст. предс. Комітету парох; ВАСИЛЬ КОЗАК, предс. Бр. Усп. Пресв. Бог.; МИХ. ВІЙТІВ, предс. Бр. сьв. О. Ник; ІВАН ВАВЕРЧАК, предс. Тов. Січи; МИХ. ДАНЬКІВ, предс. Бр. сьв. Вас. Вел; ІВАН ПЕРЕГОВСЬКИЙ, від Тов. Сьпів.; КАТЕРИНА ЛАБУЗА, предс. Сестр. Неп. Зач.

Іван Франко.

Притча про приязнь.

Вмираючи покликав батько сина,
Що був його єдиная дитина,

І мовив, звівши голову стару:
„Мій синку, швидко я мабуть умру.

„Дав Бог мені прожити много літ,
Добра надбати і пізнати сьвіт.

„Добро тобі лишаю. Не марнуй
Його, тай понад міру не цінуй.

„Не думай в нім мету житя знайти, —
Се сходи лиш до висшої мети.

„Та крім добра ти маєш, синку, те,
Що найважнійше — серце золоте,

„Досить науки і здоровий ум,
І вже пройшов ти молодости шум.

„Одного лиш бажаю ще тобі,
Щоб мав ти друга щирого собі".

Син мовив: „Татку, дяка вам і честь!
Та в мене другів щирих много єсть".

„О синку, много при їдї й вині,
Та в горю помогти — напевно ні!

„Я сімдесять пять літ проживши, вспів
Знайти одного лиш — тай то на пів".

„Ні, татку — мовив син, — з моїх друзяк
Піде за мене кождий хоч на гак"!

Всьміхнувсь отець: „Щасливий, синку, ти,
Та я би радив пробу навести.

„Заріж теля і запакуй у міх,
А нічю йди з тим до друзяк своїх.

„Скажи: „Біда! я чоловіка вбив"!
Проси, щоб захистив тебе і скрив.

„Своїх отак попробуй, а потім
Застукай і в мойого друга дім".

Послухав син. Як змеркло ся цілком,
Пішов важким навюченим мішком.

До друга найлюбійшого воріт
Застукав: „Живо, живо отворіть!"

Явив ся друг. „Се що тебе жене?"
„Я чоловіка вбив! Сховай мене!"

Та сей не відчиняючи воріт
Сказав: „Тікай! Чи ще мене й мій рід

„Ти хочеш у тяжку біду впleскать?
Адже-ж коли почнуть тебе шукать,

„То де-ж підуть на сам перед? Сюди!
Бо знають, що я друг твій! Геть іди!"

Пішов по инших своїх другах син, —
Не скрив його. не втішив ні один.

А дехто мовив: „Забирай ся ти!
Я зараз мушу властям донести.

„Адже-ж всї знають, як дружили ми, —
Ще скажуть. що до спілки вбили ми".

Оттак всю ніч продвигавши свій міх,
До батькового друга він прибіг.

„Ратуйте, дядьку! Я людину вбив,
Та вже й у місті шуму наробив!

„Ось труп! Там десь погоня вже жене!
Ой проби, скрийте трупа і мене!"

Старий живенько замки відкрутив
І з міхом парубка в свій дім пустив.

„Ну, ну, ходи, небоже, скрий ся тут!
А трупа десь я впру в безпечний кут".

Замкнув ворота, взяв на плечі міх —
Та парубок упав йому до ніг.

„Спасибі, дядьку! Не турбуйтесь, ні!
Ніяке зло не стало ся мені".

І він сказав йому батьківську річ
І все, що діяло ся з ним сю ніч.

І як подвійно тут він скористав:
Фальшивих другів збувсь, а вірного пі-
[знав.

Дмитро Макогон.

ШКІЛЬНА ВЛАСТЬ.

Тільки що учитель розпочав ранїшну науку, як з розмахом відчинили ся шкільні двері і до кляси увійшов війт, Данило Бігун.

— А що ви робите? — не скидаючи капелюха з голови, поспитав війт учителя.

Учитель подав ся в зад, бо від війта понеслась немила вонь алькоголю.

— Насамперед скиньте капелюх! — завізвав учитель війта.

Бігун послухав.

— А тепер ходіть з кляси на коридор і скажете мені, чого ви потребуєте. Підчас науки чужим до кляси входити не вільно.

— Що не вільно? Кому не вільно? Я у вас чужий? Я прийшов на контролю! Вважайте, як до мене говорите, бо я тепер в службі.

— Війте, не говоріть дурниць! Ідіть красше спати.

— Що? Ти мене пяним робиш? Чулисьте, діти? Він каже, що я пяний!

Учитель був безрадний. Фізичною силою викинути війта за двері не міг зважити ся. Війт здоровезний хлоп, а він проти него дитина.

— Війте! не кричіть, скажіть, чого ви властиво хочете?

— Я вже казав: прийшов на контролю. Мені мельдували люди, що ви не так вчите, як каже припис. А я прецінь війт і предсїдатель місцевої шкільної ради! Мушу переконати ся. Гай! — починайте науку, най чую.

Діти цікавими очима глядїли на заклопотаного учителя.

— Я вас прошу, війте, вийдіть на двір і не перешкаджайте менї в науці.

— А я вам кажу, зачинайте науку, бо буде з вами зле! — крикнув війт, сїдаючи на крісло.

— Вийдіть з кляси, війте! — крикнув рівнож учитель.

— Мой! — ти на кого кричиш? Ти гадаєш, що маєш бахора перед собою?

— Збирайте ся, діти, до дому! приказав учитель, звертаючи ся до дітий.

— Діти почали складати свої річи. Декотрі встали і виступили із своїх лавок.

— Гей, бахорі! закричав війт, зриваючи ся з крісла. — Най менї жадне з вас не важить ся вийти на двір. А то, дивіть ся! і показав притім свою грубу палицю.

Перестрашені діти посідали назад на свої місця. Деякі з них почали плакати.

— Чигай, мой! — крикнув війт до одної дівчини. Як він не хоче вас вчити, то я буду. Читай!

Дівчина поглянула на учителя а далі розплакала ся. — Учитель вийшов з кляси.

— Дивіть ся, як мене слухає! Але чекай, небоже, навчу я тебе розуму! — кричав війт, виходячи на двір.

Діти остали ся самі. Відважнійші хлопці відчинили вікна і поскакали на двір. Решта дітий позбивала ся в лавках у купки і трівожно глядїла на відчинені вікна. Декотра дитина підносила ся, та відтак скоро сїдала знова. Не мала відваги скочити через вікно, як се зробили другі.

По якімсь часї увійшов вклясу учитель. Був сильно зденервований.

— Молім ся! — ледви вимовив.

Діти помолились і забрали ся домів.

Тої самої днини поїхав учитель до повітового інспектора і вірно оповів йому цілу подію. Інспектор слухав з увагою. Кивав головою а часом усьміхав ся. Та коли учитель скінчив своє оповіданє, лице інспектора прибрало сейчас суворий, урядовий вид.

— Так, так, з сего, що чув я від вас, ще не можу рішити, хто з вас обох завинив. Се викаже слїдство. Та я вам вже наперед мушу сказати, що ви поступили некоректно. На що ви випустили діти? Прецінь війта тоді вже не було в клясї.

— По тім всім, що стало ся, я не був в силї учити. Мої нерви на се не позволяли.

— То було не допроваджувати до сего! Чому ви його не послухали? Ви-ж знаєте, що місцева шкільна рада, се перша ваша шкільна власть. Бігун предсїдатель сеї ради, ви мали його послухати.

— Пане інспекторе! Що він на науці розуміє ся? Він прецінь анальфабет.

— Нічого! Та не забувайте, що він має право вам розказати. Він належить до місцевої ради, якої кождий учитель, хочби й руський радикал, мусить слухати. Впрочім над сею справою відбудеть ся слїдство.

І слїдство відбуло ся. А в тиждень по тім, дістав учитель від повітової шкільної ради писемну нагану і то „за нетактовне поступованє зглядом предсїдателя місцевої ради шкільної".

ДОПИСЬ.

З Carnegie, Pa.

Случайно довело ся менї бути на представленю в Карнеґі, що відбуло ся в неділю вечером дня 12-го січня с. р. Місцеві аматори виставляли штуку „Ох, та не люби двох", а відограли її так гарно, що я не міг начудувати ся. Взагалї тяжко було повірити, аби наші звичайні робітники, що працюють по зелізних фабриках, могли так зручно і з таким зрозумінем річи поводити ся на сценічних дошках. Та видно, що Русин до всього спосібний, коли має щиру волю і охоту... Хотів би я похвалити усіх аматорів поіменно (бо вони на похвалу заслужили), та на жаль — я не знаю їх лично, бо належу до сусїдної парохії. Нехай же вони менї вибачають і нехай отся загальна похвала їм вистарчає.

Я властиво не мав наміру іти на представлене, бо думав, що там не буде ніякого ладу. В Карнеґі поділили ся наші люди на дві партії і одні з другими ворогують. Менї здавало ся, що на представленю буде мало людий, а ті що будуть, то певно з собою посварять ся, або може й почублять ся, як се нераз по наших громадах водить ся. Я дав намовити ся одному свому знакомому і пішов на представлене. Признаю ся отверто, що не жалую того свого кроку, бо підчас того представленя я богато навчив ся... Наперед я пізнав, що аранжері сеї театральної вистави обдумали все як слід і через те не було тут нічого некультурного. Чотирох комітетових запроваджували гостий до салї, вказували кождому його місце і удержували знаменитий порядок. Людий було сила, бо навіть білетів не стало і богато гостий платили вступ і йшли на ґалю без білєтів. Хоч в виду того було трохи за тїсно, то люди якось собі взаїмно вибачали і всьо було добре, далеко лїпше, ніж я з початку надїяв ся. Дуже менї подобало ся се, що по салї увихав ся місцевий парох і робив всюди лад і порядок.

На даний знак стало на салї тихо. Духовний провідник руськоі громади, о. Ротко, пояснив коротко зміст представленя, розтолкував людям, що треба, а відтак розпочала ся вистава. Аматорів нагороджувано з часта гучними оплесками, а се знак, що вони грали свої ролї добре і зрозуміло. Казали менї люди, що в тій справі заслужив ся дуже богато тихий, але ревний і примірний сьвященик, місцевий парох о. Ротко. Він для сеї громади положив великі заслуги, а се уміють оцінити тільки ті, що його знають близше. На похвалу заслугує також місцевий дякоучитель п. Пелех, котрий сповняє щиро свої обовязки і не дає ся нікому збаламутити.

На одній павзї поміж поодинокими актами штуки я почав розглядати ся кругом себе і побачив в сумежній салї сьвітло. Мій товариш пояснив менї, що в тій салї мають свій „совіт" місцеві „Москалї", що відлучили ся від цілої громади і заложили собі читальню ім. Качковского, щоби там аґітувати за російським кнутом. Менї стиснуло ся серце. На театральній салї бачу Поляків, Чехів і Анґлїків — лиш наших „доморощених русских" нема! Жаль!... В однім краю з нами роджені, одна Ненька-Русь їх викормила і вигодувала, в однаковій церкви крестили ся і другі сьв. Тайни приймали — а тепер дивіть, що з ними стало ся! Відцурали ся свого обряду, своєї рідної матери, своєї мови, своїх народних звичаїв і обичаїв — і пішли на службу ворогови руського народа! Скажіть, родимці: чи се не болюче? Чи не крає ся вам серце на саму гадку такої страшної зради?! І ще собі подумайте та розгадайте: чи ті вироди мають природний розум, коли добровільно затягають російську петлю на свій здоровий карк? А може вони справді по словам сьв. Євангелія: „не відят, что творят"? Як так, то ми не можемо їх проклинати, бо вони живуть мабуть на те, щоби бути для нас відстрашаючим приміром народної зради. Нехай же їх Бог судить, а ми помолім ся за них щиро і — робім дальше свою роботу!

Присутний гість.

Краєвий Шкільний Союз у Львові

звертає ся отсим до Вп. Жертводавців, що посилають гроші на фонд „Рідної Школи" в Галичині до Товариства „Дністер" (вкладк. книж. 6800), щоби зволили ласкаво повідомляти Кр. Шк. Союз (Львів, ул. Домініканська 4. ІІІ.) рівночасно з посилкою: 1) хто посилає і 2) на яку ціль, а то тому, щоби наспівші гроші могли бути сейчас втягнені на дотичну книжочку. Так приміром наспіли до „Дністра" 10 го січня 630 корон через „Wiener Bank-Verein", 8-го січня б. р. 2900 кор. через „K. k. Priv. Boehmische Union Bank" в Празі, в грудни м. р. 300 кор. через фірму John Nemeth в New York і двома переказами 630 кор. і 490 кор. з Fort William в Канаді. До сих посилок нема жадних письменних пояснень і вони лежать не опроцентовувані. Ми просимо отже Вп. Надавців повисших квот донести нам, колиб котра з повисших квот була призначена для „Рідної Школи".

Краєвий Шкільний Союз у Львові.

ІВАН КИВЕЛЮК, ЛЮДВИК САЛЬО,
Др. ІВАН БРИК.

(6-10)

„СВОБОДА"
ілюстрована політична, просьвітна і господарська часопись; популярний орґан національно-демократичного сторонництва. Виходить що тижня в четвер рано. Передплата: річно 4 К., піврічно 2 К. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Ринок, ч. 10. (Галичина, Австрія).

Одинокий руський адвокат на цїлу Америку.
Доктор прав
ЮЛЇЯН ЧУПКА,
полагоджує всї справи американські. Понеже др. Ю Чупка був адвокатом в Галичинї, длятого полагодить Вам найлїпше всї справи процесові, спадкові і військові в Галичинї, спорядить повномочія, контракти і всї правні документи і перепровадить інтабуляції — Адрес:
Dr. Julian Czupka, 1—18
P. O. 372. 3 N. Main Str., WILKES BARRE, PA. LUZERNE CO.

Петро Ярема
5 - РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

випозичає коричі на весїля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., NEW YORK, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

ЮЛЇЯН ПАВЧАК 119 N. 4th Street, BROOKLYN, N. Y.
Руський характеризатор, випозичає всякого рода українські костюми і характеризує по низьких цінах. Замовленя приймає найменче 14 днів
4— перед представленєм.

Продаємо НАЙЛЇПШУ ЗЕМЛЮ
в стейтї Florida, Palm Beach County. Земля урожайна а клїмат там здоровий. Пишіть до нас, а ми удїлимо Вам радо всяких інфомацій: **GEO. SHULTZ,**
123 W. ERIE STREET, CHICAGO, ILL. 5—17

ГЛЯДИ! ГЛЯДИ!
Як опущеним і смутним чує ся чоловік, коли прийшовши з роботи до дому, не може тїшити ся понятностию конверзації у своїй власній мові, коли не має нагоди слухати позваляючих забути усьо инше чудових звуків родимої піснї і музики.
Однак Ви можете осягнути усе те, коли купите собі один з наших першої кляси ґрамофон. Ви можете прислухуватись віолїнї, банджо, мандолїнї, ґітарі і акордіонови.
Усї народні і популярні піснї! Сильні і добре віддані.
В цїли розширеня нашого ринку збуту, ми висилаємо їх лише по $15.00. Звичайна цїна $35.00.
Вишлїть або цї у належитість, або депозит в сумі $5.00, а ми перешлемо Вам сейчас ґрамофон з 6-ма піснями. Адреса: 8—
HOFFMAN BROS.
77 Second Ave., Dep. 6 New York City.

Єсли маєте слабий зір, терпите на запаленє очий і біль голови. або єсьте загрожені слїпотою, удайте ся по пораду до
ОКУЛЇСТА
45-18 **L. FRIEDNER-A O. R. D. O.**
29 Newark Ave., побіч Cooper Pl.
Відповідно до зору окуляри від $1.00 висше.
Спеціяльність: Окуляри для шкільних дїтий.
Направ яє шкла. Ґарантія запевнена.
Отворено від год. 8 рано до 8 вечер

Лїчу мущин
із запаленя слюзових болон, нервового розстрою, розширеня жил, утрати животности, закаженя крови, утрати крови, висушенє, гемороїди, пропуклини, слабостий нирок і нервів.
Сї слабости лїчу найновійшими методами, без взгляду на се, якого вони рода і як довго Ви на них терпіли і якій курації піддавали ся. Прийдїть і порадьтесь мене.
Оглядини даром. Пораду дам Вам щиру і заґарантую сейчасове подужанє і цїлковите і скоре вилїченє, єсли Ваша слабість є вилїчимою; а єсли нї, скажу Вам отверто.
Докази моєї многолїтної практики повинні дати Вам запевненє, що я займусь недугою після мого досьвіду і найновійших медичних способів.
Dr. WARD,
417 6th Ave. Bet. 25th and 26th Sts.
Години офісові: від 9 рано до 8 вечер, в недїлї і сьвята від 10 рано до 2 попол.

Цїни умірковані.
Б. БРАВЕР
руський фотоґраф
87 AVENUE A., NEW YORK.
поміж 5-ою і 6-ою улицею
Виконує всякі поодинокі і ґрупові фотоґрафії: кредкові і олїйні.
2—9

Найновійша метода лїченя.
Д-р. ГОГЕНБЕРҐ,
специяліст зі старого краю
підвів мене! Вирвав мене з обіймів смерти! Вилїчив мене! Тодї, коли инші лікарі відступили від мене, так пише в публичній подяцї пацієнтка. Коли не знаєте ще др-а Гогенберґа а єсьте хорі, удайте ся сей час до нього, а переконаєте ся, що др. Гогенберґ Вам поможе.
Др. Гогенберґ посьвятив много лїт в старім краю а передовсїм в Америцї на студії медичні і клінічні. **Вилїчив тисячі найріжнїйших недуг своєю специяльною методою**, яку нїхто инший не в силї наслїдувати. **Доктор Гогенберґ** лїчить винайденою через него методою **всякі инші недуги**, як на прим.: біль і заворіт голови, тисненє над очима, болї в очах, недуги носа і горла, хрипку, кашель, недуги легких, чахотку, болї під грудьми, недуги серця, недуги жолудка як катар жолудковий, звуженє, розширенє і здутє жолудка, нудности, фебра, біль в крижах, хороби утроби, кишок, нирок і міхура. **Жіночі недуги**, а іменно: недуги матицї. **Всякі недуги діточі.** Лїчить закаженє і **зіпсуте крови**, яке є причиною всїляких недуг. В найбільшій тайнї лїчить основно у мужчин і жінок **секретні недуги** заразливі так звані **бридкі недуги, навіть застарілі.** Успішно вилїчує **ревматизми всякого рода та нервові хороби** та їх наслїдки. Усуває всякі **висипки та боляки на тїлї** а жінкам **привертає молодий вигляд лиця і красу.**
Довершує найтяжші операції найновійшою методою при помочи знаменитого бувшого віденського а тепер нюйорського хірурґа.
Зголошуйте ся сейчас по діягнозу до доктора Гогенберґа. Хто не може особисто, нехай зголосить ся листовно, залучаючи двоцентову марку на відповідь. Адреса:
DR. HOHENBERG,
608 E. 6th STREET, Телефон: Orchard 3615. **NEW YORK, N. Y.**
Години офісові: від 8 до 10 рано, 1 до 2 в полудне і 6 до 8 вечером. В недїлї від 9 рано до 2 попол.
Дарунок для моїх пацієнтів.
Кождому пацієнтови висилаю безплатно книжочку, в якій находять ся цїнні вказівки, в який спосіб можна охоронитись перед хронїчними слабостями і як запобігати в случаю доглядненя якоїсь недуги

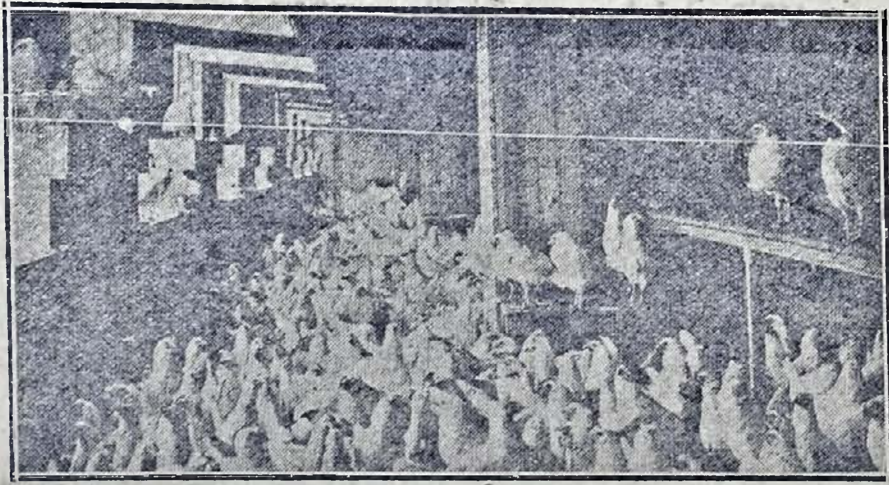
В. А. Ваґенер — адвокат. Телєфон: 7680 Orchard. Й. Маль — нотар публичний.

1) Продажа шифкарт до краю і з краю на найлучших пасажирських кораблях, по цїнах компанїчних від 23 до 28 долярів.
2) Продажа фарм, лотів і домів в ріжних стейтах, по дешевій цїнї і на найдогіднійших условіях сплати.
3) Канцелярія адвокатсько-нотаріяльна полагоджує скоро, добре і дешево всїлякі справи судові американські, а також судові, маєткові, табулярні і військові старокраєві. Виробляє всїлякі документи, як повновласти, контракти купна і продажи, скрипти довжні, тестаменти і т. д., котрі потверджує Конзулят, так що мають силу і важність урядову в краю.
4) Головний склад книжок історичних, наукових, повістевих і молитвословів.
Памятайте адрес:
H. CZARNECKI, 30 E. 7th Str., NEW YORK, N. Y.

Проч зі смутком!
Веселу забаву буде мати той, хто спровадить собі наш красний ҐРАМОФОН

Даємо на виплату по 10 цнт денно
Єсли зобовяжете ся платити 10 цнт. денно, то пішлемо Вам на кредит дуже гарний **ҐРАМОФОН ПЛИТОВИЙ** враз з 16 рекордами (32 кусники) всїляких пісень, вальців, польок, мазурів, маршів і т. д., які собі самі виберете. Доброту наших ґрамофонів ґарантуємо кождому на письмі. **МАЄМО НОВІ СПЕЦІЯЛЬНІ РЕКОРДИ РУСЬКІ**, як також **КОЛЯДИ І МУЗИКИ НА РІЗДВО.** Пишіть сейчас по катальоґи і інформації, залучаючи марки (стемпси) на пересилку до:
LIBERTY COMMERCIAL CO., 343 E. 9 Str., New York, N. Y.

ПОДЯКА ДЛЯ LIBERTY COMMERCIAL CO. 3—
Поважані Панове!
Грамофон враз з рекордами я отримав і дуже менї подобав ся. Жичу Вам з цїлого серця, абисьте як найбільше тих ґрамофонів продали, бо то суть найлїпші і найгарнїйші, які я видів. Щиро жичливий костумер **J. KWOLEK,** 99-S St., Pittsburgh, Pa.

Фарма з курми, що доставляє яйцї на торги до великих міст.

Позір! ЄЩЕ ЩОСЬ НОВОГО! Позір!
РОДИМЦІ! Тут подаємо понизше дещо нового про першу руську кольонізацію в West Milville, New Jersey. Се єсть справдї правдива руська кольонізація, бо велике число руських родин позакуповували землю. Компанія навіть поназивала кілька стрітів по руськи. Фамілії, котрі у нас позакуповували, зачинають ся по троха спроваджувати до Мілвіл, бо задумують з весною управляти свою землю.
РОДИМЦІ: Чи не добре мати о чверть години ходу від міста Мілвіл і від фабрик свій кавалок землї і свою хату і мешкати межи своїми, чути ся якби в родиннім краю. Не один о тім думав, що се було би добре, але чи воно так єсть, як ся Компанія в своїх оголошенях писала і пише.
РОДИМЦІ! Що ми писали і пишемо, то нич більше, як лише щира правда. Титул власности маємо добрий. Хто купує за готівку, дістає без жадних перешкод і без жадних довгів чистий **Guarantee Deed**, т. зв. по нашому ,,Інтабуляція". Хто знов купує на виплату, дістає контракт. При робленю контракту купуючий вимавляє собі, в який спосіб він може сплачувати: місячно, квартально, пів-річно або річно. Єсли хоче виплачувати місячно, то контракт робить ся з таким застереженем: Купуючий не мусить до двох місяців навіть повідомляти, чому не прислав (не приніс) своєї рати; єсли би не міг і по двох місяцях, то мусить повідомити Компанію і подати причину. В той час Компанія дає пільгу і чекає далї. Хто закупить і вложить задатку на 5 акрів 100 долярів, а вразї його смерти, то хотьби він анї одної рати не заплатив, то його спадкоємцї без жадної доплати дістають чистий **Guarantee Deed.** — Зі сторони полудневo-східної наших ґрунтів нема навіть цїлих 6 миль до великого міста **Bridgeton, N. J.** Bridgeton єсть містом повітовим, Cumberland County, і єсть **осмим** портовим містом в Злучених Державах. Має 54 фабрик ріжних виробів, котрі тут подаємо: 3 Glass Manufacturing Plants; 2 Gasoline Engine Works; 5 Machine Shops; Electric Light and Power Plant; 3 Shirt and Shirtwaist Factories; 3 Iron Foundries; 2 Artificial Ice Plants; 3 Candy Factories; 2 Flour Mills; Illuminating Gas Plant; Wrapper Factory; 7 Fruit & Vegetable Packers; Dye and Bleaching Plant; Hosiery Mill; Plant for Condensing Milk; Lithographing Plant; Silk Dress Factory; Ship Yard; Mould Making Plant; Plant for the manufacture of Dies and Presses of every size; Turkish Towels and Bath Robing; Carriages and Wagons; Printing Presses; Steel Castings; Baskets; Tin Cans; Brick; Gloves. — Опис фабрик міста Мілвіл подамо пізнїйше. — Інтересовані приїжджайте, доки маєте добру нагоду, осудїть самі, чи не добре мати кавалок землї при великих містах та так численних фабриках і при шогодинній комунїкації. — Перед приїздом просимо нас повідомити на повисшу адресу. Пишіть по руськи, бо в нашім бюрі занимають уряди Русини.
THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
1— 441 DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Streets, PHILADELPHIA, PA.

Заходом співацько-драматичного Тов. „Боян"
в Рочестер, Н. Й.
відбуде ся в суботу 1-го марця с. р.
о годині 7.30 вечером
в Clinton Hall, 412 Clinton Ave., Rochester, N. Y.

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ
„Убійники"
мельодрама в 5 дїях М. Мельника.

ОСОБИ:

Гарасим Дерун, війт	Д. Головка
Гаська, його жена	М. Швець
Грицько, їх син	С. Лотоцький
Василь, їх приймак	Ф. Онуфрик
Яким Багрій, господар	Н. Кисіль
Настя, його жена	М. Кисіль
Марійка, їх дочка	М. Кучмій
Лесь, парубок	Н. Стрілець
Семко, вартівник	В. Ґереґа
Іван, вартівник	І. Гранковський
Гершко, коршмар	П. Туранський
Ванько, сільський дідусь	І. Байдак
Судія	І. Крупка
Жандарм	М. Віхар
Кат	І. Байдак

Управитель хору і режісер п. С. Ціміхуд.

По представленю баль.

Ціни місць: І-рядні 50 цт., II-р. 35 цт., III-р. 25 цт.

Весь дохід призначений на гр.-кат. церков сьв. Йосафата в Рочестер, Н. Й.

Запрашає ся сердечно всїх Вп. Родимцїв так місцевих як і доокoличних до ласкавої участи. — За Комітет

9— *Яким Пригода.*

ПОКВІТОВАНЯ ЗА ВИПЛАЧЕНІ ЗАПОМОГИ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 227. Климент Ковальчик одержав $98.00 яко посмертну запомогу по сині Михайлї, чл. від Р. Мол. С. ч. 208, в Кінґстон, Па.

Ч. 2628. Юстина Сенко одержала $500.00 яко сирітську часть по Івані Сенко, чл. від. Р. Н. С. ч. 37, в Чізголм, Мінн.

Ч. 2634. Марія Голубовська одержала $1000.00 яко посмертну запомогу по своїм мужу Максимі, чл. від. Р. Н. С. ч. 13, в Водервліт, Н. Й.

Ч. 2640. Анна Зіґа одержала $900.00 яко посмертну запомогу по своїм мужу Стефані, чл. від. Р. Н. С. ч. 24, в Шамокін, Па.

Ч. 2646. Йосиф Дацко, чл. від. Р. Н. С. ч. 135, в Смок Рон, Па., одержав $400.00 яко запомогу по помершій жені Катерині.

Ч. 2647. Матвій Сулик, чл. від. Р. Н. С. ч. 31, в Lінор, Па., одержав $100.00 яко запомогу за невилїчиму слабість.

Ч. 2649. Павло Станчак, чл. від. Р. Н. С. ч. 157, в Донора, Па., одержав $100.00 яко запомогу за невилїчиму слабість.

Ч. 2563. Іван Завойський одержав $500.00 яко сирітську часть по Феліксі Дзюбак, чл. від. Р. Н. С. ч. 223, в Порт Бовклей, Па.

Ч. 2670. Іван Елкович одержав $1000.00 яко сирітську належитість по Вікторії Келлер, чл. від. Р. Н. С. ч. 275, в Перт Амбой, Н. Дж.

Ч. 2673. Іван Кутний, чл. від. Р. Н. С. ч. 221, в Шікаго, Ілл., одержав $50.00 яко надзвичайну запомогу з фонду бідних.

Ч. 2679. Федор Писар одержав $347.35 яко посмертну запомогу по своїм браті Іванови, чл. від. Р. Н. С. ч. 162, в Скрентон, Па.

Ч. 2680. Місцевий уряд одержав $152.65 яко похоронні кошти по Івані Писар, чл. від. Р. Н. С. ч. 162, в Скрентон, Па.

Ч. 2683. Анна Сушко одержала $998.25 яко посмертну запомогу по своїм мужу Ількови, чл. від. Р. Н. С. ч. 222, в Маганой Сіти, Па.

Ч. 2684. Місцевий уряд одержав $1.75 яко довгуючу квоту від помершого Ілька Шушко, чл. від. Р. Н. С. ч. 222, в Маганой Сіти, Па.

Ч. 2685. Анна Василишин одержала $1000.00 яко посмертну запомогу по своїм мужу Михайлї, чл. від. Р. Н. С. ч. 46, в Плимавт, Па.

Ч. 2687. Марія Фіцула одержала $500.00 яко посмертну запомогу по своїм мужу Михайлї, чл. від. Р. Н. С. ч. 209, в Картерет, Н. Дж.

Ч. 2690. Петро Кохановський, чл. від. Р. Н. С. ч. 38, в Обурн, Н. Й., одержав $200.00 яко запомогу за утрату ока.

Ч. 2693. Григорий Беца, чл. від. Р. Н. С. ч. 237, в Честер, Па., одержав $100.00 яко запомогу за невилїчиму слабість.

Ч. 2701. Джордж Стуллеп одержав $500.00 яко сирітську часть по Дмитрі Слота, чл. від. Р. Н. С. ч. 14, в Ст. Луїс, Мо.

Ч. 2702. Орест Ільчишин одержав $200.00 яко сирітську часть по своїм батьку Івані, чл. від. Р. Н. С. ч. 139, в Ойл Сіти, Па.

Ч. 2709. Місцевий уряд одержав $100.00 яко похоронні кошти по Стефані Саланським, чл. від. Р. Н. С. ч. 87, в Ланкастер, Н. Й.

ПОДЯКА.

День 19. лютого с. р. зістане на довго в нашій памяти, бо того дня відпровадилисьмо на вічний супочинок нашого дорогого батька Михайла Данчака. Покійного знала не тілько околиця монткармельска і шамокінська, але також вся наша початкуюча американська Русь, яко доброго сьпівака і вірного сина церкви і Руси. Він був один з тих, що на початках закладаня наших перших парафій їздив на посьвячення церквей та цвинтарів і тим причиняв ся до возвеличення нашого обряду. Но вже його нема межи нами! Осиротена його родина почуваєсь до милого обовязку на сїм місци подякувати всім тим, котрі причинились до так красного похорону який мав покійний. І так в першій мірі складаємо щиру і сердечну подяку Вс. О. Вол. Сполітакевичу за кількаразове відвідане небіщика в часї його слабости, також за відправлене похорону, а особливо за слова потїхи і розради на похоронній проповіди, котрі не забудемо ніколи, а котра зділала на присутних таке враженє, що не було чоловіка, котрому не закрутилась би сльза в оцї. Нехай Всевишний винагородить Вас, Отче, за тое, бо ми не в силї. Дальше складаємо щиру й сердечну подяку Вп. Урядникам Братства сьв. Димитрія в Мт. Кармел, котрі опікувались ним в часї його слабости, а рівнож і всїм членам згаданого Братства за уряджене так прекрасного похорону. Нехай Всевишний благословить тоє Братство, щоби оно зростало для добра церкви і Руси. Рівнож щиру і сердечну подяку складаємо Хв. Братству сьв. Кирила і Методія з Шамокін, котре то Братство не жалувало нічого, а прибуло в комплеті, щоби віддати послїдну прислугу свому братови. З осібна дякуємо панам: Глові, Тимкевичеви і Колодієви, котрі своєю присутностию причинили ся до возвеличеня чину погребеня. Також щиро і сердечно дякуємо місцевому Товариству сьпівацькому, котрого члени і шихти помістували, а прийшли, щоби відсьпівати Сл. Божу за упокой душі того, котрий нераз з ними сьпівав. Вкінци дякуємо всім тим, котрі знали бл. п. Михайла і прийшли віддати йому послїдну прислугу. Приймїть всї від нас щире й сердечне спасиб Бог.

Марія і Єлена Данчак.
Александер і Анна Дроздяк.

ЖЕРТВИ НА „РІДНУ ШКОЛУ".

З нагоди коляди уряджені читальнею „Просьвіти" ім. М. Шашкевича в Пітсбурґ, Па. зложили жертви слідуючі добродії: о. Єр. Бариш $5.00; о. С. Лупіш $3.00; Т. Малиновський $1.15; І. Мандзяк, М. Урбан, С. Бережанський, П. Шпікула, О. Бучак, Т. Ґут Кульчицький і Ф. Вовчко Кульчицький по $1.00; Т. Бучакова, П. Грошко, Г. Штокайло, Г. Демида, Ф. Дашиничь, М. Цюнок і Новосільський по 50 ц.; О. Венґжин 25 ц.; Р. Качмарський і Болехівський по 20 ц.; К. Семчук і Ф. Дубяк по 10 ц.

Зібрані отсею дорогою гроші вислано через Джерман Сейвінґс & Депозіт Банк в Пітсбурґу зглядно через Дім Банковий Knauth Nachod and Kuhne Ню-Йорк-Липск на книжочку вкладкову ч. 6.800 до „Дністра" у Львові на річ Рідної Школи в Галичині.

Всім жертводавцям щирoруське „Спаси Боже"!

Дано в Пітсбурґу дня 20. лютого 1913.

За виділ читальні:
Осип Мельник, голова,
Сп. Пук, секр.

ЖЕРТВИ ДЛЯ ЛЬВІВСЬКОЇ „ПРОСЬВІТИ".

На надіслану нам львівською „Просьвітою" листу „Дар 8-го грудня на курси висшої осьвіти" зложили слїдуючі добродії свої лепти: о. І. Остап і п. Д. Порада по $5.00; п. Т. Кульчицький Ґут $2.00; пп. Г. Варунок, П. Морозко, І. Сибидло, С. Табака, Т. Глива, І. Федан, Г. Патинок, Д. Сірий,, А. Пиндус, А. Джус, П. Сова і Маєр Моріс по $1.00; Марія Бура 55 ц.; Ф. Кульчицький Вовчко, І. Ганяк, М. Усик, К. Сташків, П. Гриб, І. Баґан, О. Тимочко, О. Мельник, Т. Хорощак, А. Цужитек, В. Демида, Е. Бережанський, І. Луговяк, М. Мащак, О. Химка, М. Кунька, М. Урбан і Б. В. Вошнер по 50 ц.; С. Біндас 35 ц.; О. Венґжин, З. Конь, М. Панькевич, О. Бурий, В. Бутинський, Т. Жукович, С. Делїнікайтіс, О. Бучак і Юлїя Стасишин по 25 ц.; Е. Бережанський і М. Урбан по 15 ц.; М. Булїнський, І. Білїнський і Текля Бучак по 10 ц. — Разом $36.75.

Гроші сї вислано дня 21. лютого 1913 через Джерман Сейвінґс & Депозіт Банк в Пітсбурґу (число посьвідки 196280) на адресу „Просьвіти" у Львові.

Пітсбурґ, Па. дня 21. лютого 1913.

За Виділ Читальнї „Просьвіта" ім. Маркіяна Шашкевича в Пітсбурґу:
Осип Мельнин, голова,
Сп. Пук, писар.

ЖЕРТВИ ДЛЯ ІВАНА ДЯКУНА.

На руки п. С. Захарчука з Гов Кейв, Н. Й., зложили отсї добродії: Ю. Цимбалїста і Н. Чуйко по 50 ц.; С. Захарчук, І. Овчар, М. Вуйтів і І. Захарчук по 25 ц — Разом $2.00.

Оголошено в ч. 8. „Свободи"	$ 9.50
Загальна квота	$11.50

СПРАВОЗДАНЄ СЕСТЕР СЛУЖЕБНИЦЬ Ч. СЬВ. В. В. в ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

(Конець).

СВОЄРС, ПА.:

Ч. 197. Брацтво сьв. Арх. Михаїла $30.00, Вс. О. Николай Дуда $10.00; по $6.00 зложили: А. Марко, Я. Квачан; по $5.00: М. Хрін, М. Саксон; Ю. Грицько $4.00; по $2.00: Г. Репак, М. Сарахман, П. Беляніч, Марія Сонїщак, Ю. Юрчак, В. Пашковський, Й. Шубеля, Т. Улиняк, Л. Лазар, Д. Бартнїцький, С. Волянський, В. Волянський, С. Волянський П., О. Волянський, Марія і Анна Колесар, І. Хомічко, А. Колесар, Н. Яночко, С. Сливчак, Я. Іванїцький, С. Римець, Г. Дорош, Н. Господар, М. Жіпай, І. Кмець, Т. Контар, Марія Книш, П. Лукачко, І. Адамчак, І. Апшітош (молодший), В. Юрко, Й. Саксон, Ю. Рацик, М. Кишеда, А. Саксон, М. Саксон, Єлена Данько, І. Сікора, Йорко, Й. Чаклош, А. Капраль, І. Хромяк, Т. Фець, Ю. Грицько, І. Беднар, Ю. Юрчак (старший), М. Мурхач, О. Гурин.

Гарний успіх колекти в послїдних трех парохіях в першій мірі треба приписати Вс. О. Парохам: О. Мих. Кузїву, О. Ант. Лотовичу і О. Нпк. Дудї. Щира прихильність для Сестер і розпочатого ними дїла цїховали кожде їх заряджене в српаві колекти, кожде слово заохоти до своїх парохіян — тож і не диво, що за їх примірoм і на їх поклик відповіли і їх Парохіяни такою щиростию і жертволюбностию, які рідко де спіткати. Тож і складаєм тут сердечну подяку так Вс. ОО. Парохам за їх труд, як і жертволюбивим Парохіянам з Вілксбері, Па., Алден Стейшен, Гановер, Глен Лайон і Своерс, Па. за їх щедрі жертви, а Служби Божі, котрі правять ся в монастири що місяця за жертводавців, най принесуть Боже благословене кождому, хто дав лепту убогим сиротам. Заразом складаємо сердечну подяку Вс. О. Канонїкови Вал. Ґорзови і П. П. Парохіянам в Мікіспорт, Па. за їх дар різдвяний для сиріт в сумі $74.16.

На сироти з нагоди Різдва зложили: Вс. О. Ілія Ґойдич від парохії і від себе $25.25; з коляди з Нортгемптонї $16.22, з коляди в Пенакл, Па., котрою то збіркою заняв ся п. Николай Ґіц, $13.80; Вс. Сьвященьство з нюйорського Деканату $24.00; парохія в Ню Йорку $5.21; Вс. О. Ілія Кузїв з Олифант, Па. $3.00. Всїм жертводавцям складаєм щиру-сердечну подяку. Милий і сьвятий обовязок не позваляє нам замовчати і о наших Братях Русинах філядельфійських. В першій мірі складаєм прилюдно сердечну подяку Їх Преосьвященьству Кир Сотеру Ортинському за Їх невпинний труд і стараня о добро нашого монастиря і сиріт повірених нашій опіцї. Справдї не було случаю, нї одної нагоди, в котрій би Їх Преосьвященьство призабули на дім сирітський, тож Їх сердечним-щирим стараням завдячуєм найобильнїйші запомоги, які одержуємо від наших Братів Русинів тут в Філядельфії, котрі з своєї сторони не оминають жадної нагоди, щоб не поспішити зі своїми щирими жертвами. З нагоди пятилїтного ювилею Їх Преосьвященьства зложили $76.58. Яко дар різдвяний для сиріт зложили: Сестрицтво Непорочного Зачатія $50.00, Товариство „Мир" $10.00, з коляди: 1). Н. Швайка, І. Яцищин, С. Гвіздь, А. Джуґан, В. Васильковський, Н. Кулїк, І. Кушнїр заколядували $115.55. 2). О. Вадзюк, М. Шкодовський, І. Шимчак, Д. Матищак, Ю. Янчук, В. Тобохорнюк, А. Хозай, В. Шмідзян $70.36. 3). Г. Кудла, Т. Мущинка, О. Будай, І. Будай, М. Лазовський, М. Геник, М. Матищак $41.55. 4) М. Марсаль, А. Надрічний, П. Гливський, Н. Надрічний, І. Марсаль $22.45. 5). Дївчата: Марія Шимків, Тацїянна Шимків, Анна Болоховецька, Анна Стефанюк, Марія Іванишин, Анна Павлювець заколядували $145.35. 6). а) Дїти: В. Чернихівський, Ю. Заграновський, В. Хвостик, Н. Борисевич, М. Лободинський $7.85. б) Текля Маньків, Марія Боднарчук, В. Чернихівський, Анна і Марія Красовські $4.15, за котрі жертви сердечну складаєм подяку.

УЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ
дуже красна повість з старинних козацьких часів, п. з.:
„За сестрою‘.
Набути можна по 40 центів за примірник в твердій оправі в друкарні „Свободи".

НЕОБЕРЕЖНІСТЬ.

Ми не чуємо, що процес травленя відбуваєть ся в нашім орґанїзмі, бо се не справляє нам найменшої прикрости. Як лише відчуємо прикрі враженя, можемо напевно сказати, що маємо диспепсію, одну із звичайних недуг в сїм краю. Звичайні симптоми є слїдуючі: брак апетиту, відбиване, затверджене, млости, вонїти, ріжні долегливости, біль голови, нервозність, ослаблене. Найліпшим лїчничим середником в подібних случаях є Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина. Він чистить швидко і скуточно наряди травленя, скріплюючи їх одночасно. Він поможе в случаю сухіт, як гальонуючих так і хронїчних. Доза може бути зменшена степенево. Для женщин зділає він скору пільгу в їх терпінях. По всїх дроґсторах.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
Chicago, Ill.

Приймає ся передплата на 1913 р.
на одинокий український ілюстрований рільничо-господарський
двотижневник
„ГОСПОДАРСЬКА ЧАСОПИСЬ".
Орґан Краєвого Товариства господарського „Сїльський Господар" у Львові.
Виходить кождого 10. і 25. що місяця.

Співробітниками „Господарської Часописи" є фахові знавці рільничої господарки. В „Господарській Часописи" читачі знайдуть корисні і поучаючі поради, як упорядкувати, поліпшити господарство і як збільшити його видатність.

В „Господарській Часописи" друкують ся статі в обсягу ріжних галузий господарства, а то: рільництва, садівництва, городництва, сїножатий, пасовиск, пасїчництва, хову рогатої худоби, безрог дробу і т. д.

„В „Господарській Часописи" поміщує ся кромі сього офіціяльні розпорядженя, відомости з діяльности Головної Ради, Філїй та Кружків Товариства і ріжні оголошеня.

Щоби оминути накопиченя робити з початком нового року з виготовленем адрес і т. д., просимо поспішити ся з надісланем передплати на р. 1913, яка виносить річно 1 дол.

Адреса „Господарської Часописи" Львів, ул. Зіморовича 20.

Головний Уряд „Р. Н. Союза“.

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк, Simpson, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідательна:
Марія Білик, Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Сувак, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Валог, Whiting, Ind.
Стефан Милянович, Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак, Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів, Jersey City, N. J.
Петро Мотало, Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак, McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи“:
Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи“:
Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, 1956 Armitage Ave., Chicago, Ill. — предсідатель.
А. Горбаль, 135 Main Str., Derby, Conn. — касієр.
Е. Струтинська, 714 Bickerdike Str., Chicago, Ill. — секр.
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Д. Андрейко, New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський, Shamokin, Pa.
Ю. Павчак, Brooklyn, N. Y.

ДО МІСЦЕВИХ СЕКРЕТАРІВ І ОРҐАНІЗАТОРІВ Р. Н. СОЮЗА.

ЗАЯВА.

Отсим повідомляю усіх Впов. П. П. місцевих урядників і орґанізаторів, що посмертна запомога може бути записана лише після § 159 нового статута Р. Н. Союза і після кляс, котрі суть вичислені в сім параґрафі. Запис посмертного на особи чужі, на церкви або на всякі иньші інституції, не є важний, бо се супротивляє ся законам Злучених Держав Північної Америки.

При виповнюваню декляраций прошу уважати, щоби кожда точка була докладно виповнена. На кожде запитане в деклярації, прошу відповісти докладно, а єсли немаєте відповіди на котру небудь точку, прошу дати риску (——). Деклярації невиповнені точно, не будуть одобрені Екзекутивним комітетом і зістануть звернені до поправи дотичному відділови.

При зміні посмертного, прошу застосуватись до § 178 статута. Зміна, котра не буде виповнена після сего параґрафу, зістане уневажнена і не буде принята Екзекутивним Комітетом.

При змінах спадкоємців прошу застосуватись до § 159 нового статута. В противнім случаю, така зміна буде неважна.

При змінах спадкоємців, посмертного, адресів і т. п. прошу уживати готових друків Р. Н. Союза. Єсли котрий з Впов. П. П. секретарів не має таких друків у себе, нехай напише, яких друків бракує, а я сейчас вишлю.

Михайло Угорчак,
Голов. Рекорд. секретар Р. Н. Союза.

ПОДЯКА.

Складаю отсим сердечну подяку Урядникам Руського Народного Союза за виплачене мені запомоги по моїм батьку, в сумі $200.00. В тій справі не маю вже жадних претенсій ні до Урядників ні Руського Народного Союза. — Орест Ільчишин. Сьвідки: Л. Ільчишин і А. Пельц.

ВАЖНЕ.

Отсею дорогою повідомляю всіх опікунів „Руського Молодечого Союза“, що на моней ордерах або чеках мають вписувати імя головного касієра **Alex. Sharshon, treas., Shamokin, Pa.**, а не імя фінансового секретаря. Друге, опікуни мають присилати гроші за місячні вкладки **осібно** від місячних розметів Р. Н. Союза. В тих випадках, коли опікуни присилають малі суми, можуть присилати їх в почтових двоцентових марках.

З поважанєм
С. Ядловський,
гол. фінанс. секретар.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. сьв. І. Хрестителя, від 270, повідомляє всіх Русинів, котрі мешкають на горах міста, що через місяці: лютий, марець і цьвітень принимає ся нових членів без вступного до Братства, а до Р. Н. Союза після статута. Користайте, Родимці, з доброї нагоди, бо ніхто не знає свойого завтра. Мітінґи відбувають ся під ч. 1012 Нюарк Аве. кождого 15-того в місяци. — В. Татомир, предс.; В. Ґіль, секр.

КІНҐСТОН, ПА. Сестр. Прд. Мелянії, від. 267, вибрало поки що отсї нові урядничкн: Марія Фецко, предс.; Зузанна Балог, кас. Сею дорогою повідомляю всї члениці, що мітінґи відбувають ся кождої четвертої неділї в місяци, отже найблизший мітінґ припадає на день 23. марта с. р. На сім мітінґу мають явити ся всї члениці (без дітий), щоби можна було вибрати решту потрібних урядничок. — Кл. Ковальчик, секр.

СУПІРІОР, ВІС. Бр. сьв. О. Николая, від. 103, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 16. марця с. р. о 2-гій год. пополудни. На тім мітінґу має явити ся кождий член, бо є важні справи до полагодженя. Хто не явить ся, заплатить 50 ц., а урядник $1.00 кари. — П. Носів, предс.; Ю. Іляш, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 220, повідомляє всіх своїх членів, що на річнім мітінґу зістали вибрані слідуючі урядники: В. Ковалик, предс.; І. Сняданко, кас.; П. Дмитраш, секр.; М. Білик і П. Блїдий, контрольори; І. Люсь, дверник; Д. Дмитраш, капітан; В. Лацик, хорунжий; Т. Согуйко і Ф. Сняданко, доз. хорих. Мітінґи відбувають ся в другу неділю по першім в гали Френка Крисяка під ч. 4342 Гермітедж Аве., Шікаґо. — П. Дмитраш, секр.

ПРЕДСТАВЛЕНЯ, КОНЦЕРТИ, БАЛЇ І Т. П. ЗАБАВИ.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Подає ся до відомости, що Бр. Усп. Пресьв. Богородиці, від. 33, устроює **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ** на дохід Братства, тож просить ся всіх членів, щоби всі явили ся на сей баль. Так само запрошує ся всіх чесних Русинів-Українців, молодців і старших, щоб не пожалували тих пару хвиль і всї прибули численно. Веселять ся всї народности, — чомуж ми Русини не малибисьмо хоч раз справити собі один куций бальок в запусти...

Прийдіть, братя, погуляєм,
Забавим ся, посьпіваєм,
Тай забудем тяжке горе
На чужині, тут за морем.

Баль відбуде ся дня 1-го марця с. р. в галї п. Ст. Цапа. Початок балю о годині 4-ій пополудни. Вступ 25 центів. — За добру забаву ручить **Комітет.**

КАРНЕҐІ, ПА. Заходом кружка аматорського в Карнеґі, Па. відограє ся в неділю 9-го марця 1913 р. представлене **На старости літ і Семе не кради**, в гали під гр.-кат. церквою. Вступ звичайний. Початок о осьмій годині вечером. Запрашаємо! — Комітет.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. сьв. Андр. Пр. від. 66, устроює **БАЛЬ** в суботу, 1-го марця в Чеській Соколовни під. ч. 525 Іст 72 ул. (гора міста). Початок точно о 7-ій год. вечером. Запрошує ся всіх чесних Русинів і Русинок з Ню Йорку і околиці до як найчисленнійшої участи. Вступ на баль 25 цнт. — За комітет: Павло Зятик, пред.; Григ. Пиртко, кас.; Дм. Курник, секр.

АВБУРН, Н. Й. Товариство сьпівацьке Боян устроює перший великий баль в суботу дня 1-го марця 1913, на котрий то баль всіх Родимців з Авбурн, Н. Й. і окрестности запрашає щиро — Боян.

ОГОЛОШЕНЄ.

Повідомляє ся всіх вірних парохіян церкви сьв. Георгія в Майнерсвіл, Па., що парохіяльний мітінґ в справі будови нової церкви, котра має стати коло парохіяльного дому на Фронт ул., відбуде ся дня 9-го марця 1913. в домі парохіяльнім по Богослуженю.

Комітет церковний.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ: П. Олекса Боднарчук з Ню Йорку зволить подати нам свою адресу, бо не знаємо, як йому доручити жадані ним посьвідки.

ПОШУКУВАНЯ.

Пошукую **Максима Боєчко** з Сївки, повіту Калуш, почта Войнилів. Має перебувати коло Нового Йорку. Хтоби знав о нїм, або він сам, нехай зголосить ся в дуже важній справі до: Н. Трач, Box 565, McAdoo, Pa.

Хто би знав, де перебуває **Онуфрій Дочило**, родом з села Чарнева, повіту Мостиска, Галичина, зволить подати його адресу а дістане 5 дол. нагороди. Адреса: Michael Fedyna, 575 Fulton St., Brooklyn, N. Y.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ БУРСУ В ГОРЛИЦЯХ В ГАЛИЧИНЇ.

На весїлю у пп. Івана Кота і Онуфрія Рефуна в Макаду, Па., зложили на руки підписаного отсї добродії: І. Підряжний і О. Рефун по $1.00; І. Когут 75 ц.; І. Кот і І. Фіра по 50 ц.; І. Харкавий, О. Масло і Музика по 25 ц.; дрібними датками $2.80.

— Разом	$7.30
Вп. Дмитро Капітула	5.00
Вп. Роздільський, артист-маляр в Макаду	1.00
П. Теодор Поливка з Гейзелтон, Па.	1.00
Загальна сума виносить	$14.30

Сю квоту вислано до старого краю на руки Всч. о Менцїнського, пароха в Маластові, в Галичинї.

Родимцї! За Ваші щирі жертви складає ся Вам як найсердечнійшу подяку! Відомо Вам, дорогі Братя, що тота лепта, котру Ви офірували від себе на підмогу Вашим братям в старім краю, не одному отре слезу і здійме важкий тягар з серця. Ми також переживали колись старокраєве лихо, тож освободивши ся тепер з перебутої біди, ми не повинні забувати за своїх, але противно, при всяких нагодах збирати як найбільше жертв на просьвітні цїли, а єсли так робити будемо, то певно, що тогди нам лучше стане обертати ся на Божім сьвітї. Ми се можемо зробити дуже легко, бо потрібно нам лиш дрібку доброї волї і щирої охоти. Уявім собі, кілько то нашого гроша іде на марні річи, а кілько наших центів опиняєть ся в кишенях чужинців!... Наші вороги, Ляхи і кацапи, сприсягли ся знищити наші народні інституції на дорогій нам Лемківщинї, але ми не дамо ся, бо любимо свій рідний нарід і свою батьківську землю! Дорогі Братя і Сестри! Нам треба запомагати нашу руську бурсу в Горлицях, у якій виховують ся діточки бідних лемківських селян. На тую бурсу затяли свої зуби російські запроданцї і тая бурса їм солею в оцї, бо вона отвирає очи нашому молодому поколїню на Лемківщинї.

Місточко Горлицї знаходить ся майже в самім осередку Лемківщини, тож ми мусимо звернути на сю місцевість цїлу нашу увагу. А хто поможе нашим бідним галицьким братам, як не ми, американські Лемки? Нас тут в Америцї велика сила, а кождий з нас як би собі відмовив тілько одну баксу циґар на тиждень, а того нїкля відложив на підмогу лемківської бурси, — то для наших братів призбирала би ся з того красна й поважна сума. Вони дістануть потрібну поміч, ми дістанемо подяку і славу, а „горлицькі Москалї“ показять ся зі злости і вивтїкають на Сибір і Камчатку, де для них місце!...

Ану, Дорогі Братя і Сестри, покажім сьвітови, що ми живем! Гаразд!

Іван Когут.

ЖЕРТВИ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ, ОСТАЮЧІ ПІД ЗАРЯДОМ „СВОБОДИ“.

1. Жертви на фонд „Рідна Школа“ в Галичинї.
2. Квадратові метри на Український Город у Львові.
3. Жертви на приватну українську гімназію в Збаражи.
4. Жертви на курси висшої осьвіти для Тов-а „Просьвіта“ у Львові.
5. Жертви на ювилейний дар Іванови Франкови.
6. Жертви на українсько-руську бурсу в Горлицях.
7. Жертви для Івана Дякуна.
8. Жертви на приватну українську гімназію в Рогатинї.